

REPUBLIKA HRVATSKA
KRAPINSKO – ZAGORSKA ŽUPANIJA
OPĆINA HRAŠĆINA

PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE HRAŠĆINA 2016. – 2021. GODINE

Projektni zadatak: Izrada Programa ukupnog razvoja Općine Hrašćina **2016. g. – 2021. g.**

Nositelj programa: Općina Hrašćina

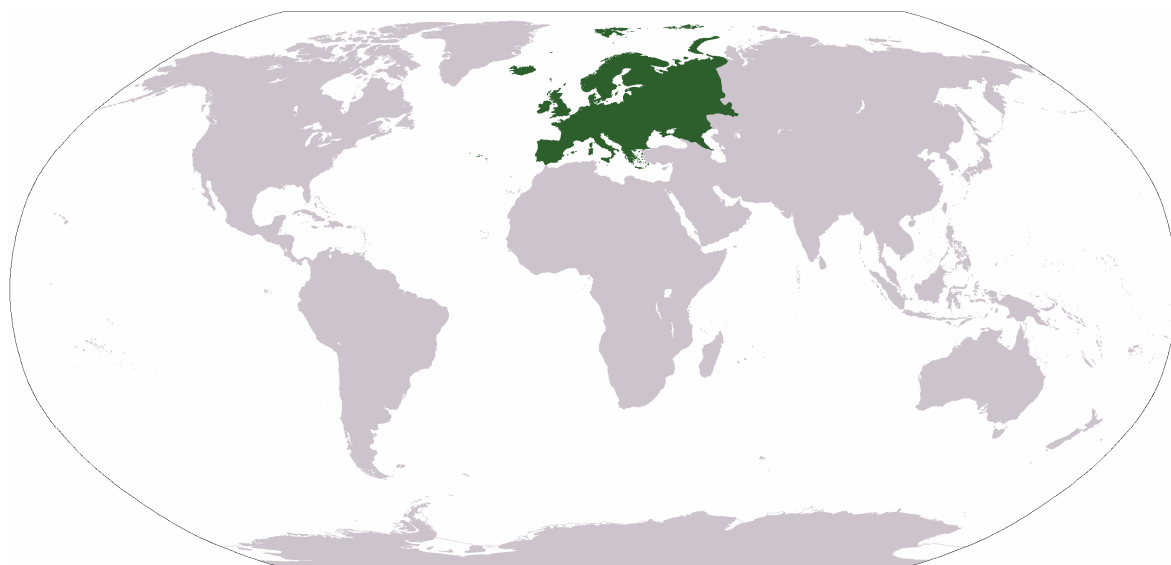
Nositelj zadatka: Jaić Consulting d.o.o.

Prespa 42

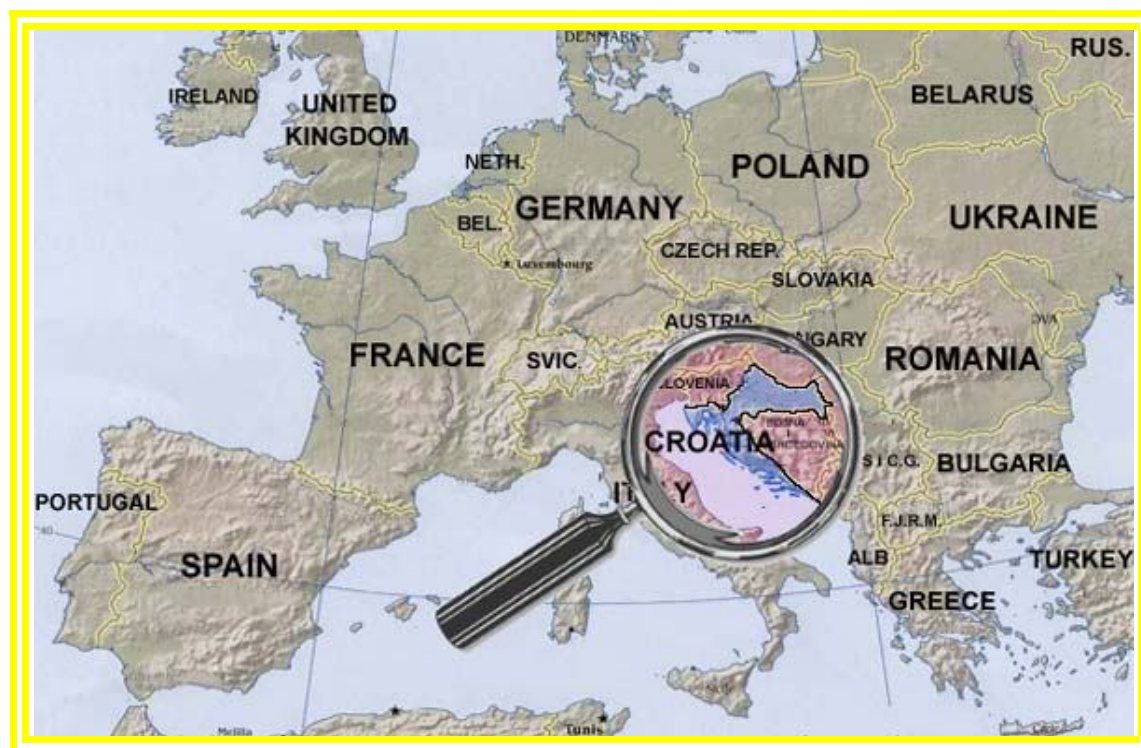
43000 Bjelovar

Koordinator zadatka: Tihomir Jaić

Autori programa: Tihomir Jaić

Slika: Europa u Svijetu

Slika: Republika Hrvatska u Europi

Slika: Krapinsko - zagorska županija u Hrvatskoj

Slika: Općina Hrašćina

SADRŽAJ

1.	UVODNI DIO	6
1.1	Važnost lokalnog razvoja	6
1.2	Općina ima značajne potencijale; također i probleme	6
1.3	Projekt ukupnog razvoja kao plan je neophodan	7
1.4	Strategija razvoja će se koristiti za privlačenje investicija u Općinu	7
1.5	Strategija razvoja će stvoriti poticajno i plodonosno okruženje	7
1.6	Strategija razvoja se koncentrira na izgradnju infrastrukturnih programa i projekata	7
1.7	Javni sektor je važan	8
1.8	Strategija razvoja započinje s vizijom i strategijom, ali projekti su ključni	8
2.	NAŠA VIZIJA ZA 2021.	9
2.1	Specifični projekti koji će provesti viziju u djelo i koji se smatraju prioritetnima za Općinu uključuju:	10
2.2	Provedba Strategije razvoja	11
2.3	Financiranje Strategije razvoja	11
3.	OPĆI PODACI O OPĆINI HRAŠĆINA	13
3.1	Naseljenost Općine	13
3.2	Klima	14
3.3	Reljef i tlo	15
3.4	Prometni infrastrukturni sustav	15
4.	DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA	21
4.1	Prijedlog očuvanja i zaštite krajolika i baštine	22
5.	CILJEVI DRUŠTVENOG, KOMUNALNOG I PROMETNOG RAZVOJA	24
5.1	Razvoj Naselja	24
5.2	Društveni razvoj	24
5.3	Razvoj prometne infrastrukture	25
5.4	Komunalne infrastrukture	26
6.	MJERE RAZVOJA OPĆINE HRAŠĆINA	28
6.1	SWOT analiza	28
6.2	Strateški ciljevi i mjere	34
6.3	Projekti i prioriteti unutar Općine Hrašćina	36
7.	PROGRAMI STRUKTURNIH I KOHEZIJSKIH FONDOVA EU-A IZ KOJIH SE PREPORUČA FINANCIRANJE PROJEKATA	39
7.1	Programsko razdoblje 2016.-2021.	39
7.2	Poljoprivreda i CAP (Common Agricultural Policy)	42
8.	ISKORIŠTAVANJE SEKUNDARNIH SIROVINA	66
8.1	Proizvodnja biokomposta	66
8.2	Proizvodnja bioplina	67
9.	ODRŽIVI RAZVOJ	72
10.	PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOG SEKTORA	74
10.1	Definicija JPP-a	74
10.2	Socijalni aspekt JPP-a	75
10.3	Raspodjela rizika	76
10.4	Stvaranje javno-privatnog partnerstva	77
10.5	Faktori koji omogućuju uspješnost modela JPP	78
10.6	Faktori koji pridonose trajnom partnerstvu	80
11.	REGIONALNI RAZVOJ S PRIMJERIMA IZ EU	84
12.	STRATEGIJA RAZVOJA U BUDUĆNOSTI	91

1. UVODNI DIO

ŠTO JE PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA

Ono, što je već na samom početku rada bilo jasno jest to da se Razvojni projekt Općine Hrašćina ovog područja mora u potpunosti oslanjati na Regionalni operativni program Krapinsko-zagorske županije, proizlaziti iz njega i biti njegova konkretna razrada za područje poljoprivrede i poduzetništva te njima srodnih djelatnosti. Zato je u prvom dijelu Razvojnoga projekta obrađen Regionalni operativni program Krapinsko-zagorske županije. Taj je dio više upućen čelništvu općine. Također je bilo potpuno jasno da je obrađivano područje uglavnom ruralno te da se, stoga, ukupan njegov razvoj mora osmišljavati kao ruralni razvoj utemeljen na iskustvima razvijenih zemalja, čija su ruralna područja danas već visoko razvijena i poželjna jednako za stanovanje, kao i za pokretanje gospodarskih djelatnosti. Zato je u prvom dijelu Razvojnoga projekta obrađen ruralni razvoj i iskustva razvijenih zemalja u ruralnom razvoju. I taj je dio više upućen čelništvu općine koja će i provoditi ovaj projekt.

1.1. *Važnost lokalnog razvoja*

Institucionalna sposobnost za promicanje društveno - ekonomskog razvoja i upravljanje tim razvojem na razini lokalne uprave u Republici Hrvatskoj od sve je veće važnosti. Vlada Republike Hrvatske izjavila je da se obvezala da će promicati regionalni razvoj. U tom je cilju, a u skladu s načelom supsidijarnosti, jedan broj nadležnosti i administrativnih funkcija središnje države decentraliziran na županije i općine.

1.2 *Općina ima značajne potencijale; također i probleme*

Razvojni potencijali Općine su značajni, a ponajviše se očituju u razvoju ruralnog turizma. Nažalost, takvi su i problemi s kojima je ona suočena. Nedostatak privatnih investicija te nezadovoljavajuća fizička, ekonomska i socijalna infrastruktura značajke su Općine.

1.3 Projekt ukupnog razvoja kao plan je neophodan

Velik broj poslovnih subjekata kao i veći dio opće populacije općine živi sa niskim prihodima. Općini je neophodan sveobuhvatan razvojni plan koji je sastavni dio ovog izvješća. Plan je nazvan Projekt ukupnog razvoja za Općinu (PUR). PUR je prvi sveobuhvatni razvojni plan koji je osmišljen od strane Općine i svih njezinih aktera u suradnji (uglavnom putem predstavnika u općinskom partnerskom odboru). PUR Općine produkt je stanovništva Općine. Plan sadrži direktne reference na nacionalne razvojne prioritete i problematiku, ali je primarno orijentiran na dobrobit stanovnika i poduzetnika Općine Hrašćina.

1.4 Strategija razvoja će se koristiti za privlačenje investicija u Općinu

Strategija razvoja je zamišljena kao instrument koji će omogućiti Općini da strateškim i usklađenim razvojnim planom nastupa prema različitim donatorima i investitorima, uključujući Vladu RH, Županiju, Europsku Komisiju te niz drugih bilateralnih ili multilateralnih donatora. Kratkoročno, cilj Strategije razvoja je da omogući Općini efikasno i ekonomično pristupanje programima ministarstava Republike Hrvatske, predpristupnim fondovima Europske unije (CARDS program, ISPA, SAPHARD, IPA...) te strukturnim fondovima EU.

1.5 Strategija razvoja će stvoriti poticajno i plodonosno okruženje

Strategija razvoja uključuje identifikaciju glavnih razvojnih prioriteta i bit će proveden uglavnom putem projekata javnog sektora koji će omogućiti, potaknuti i zaštititi rast i razvoj privatnog i civilnog sektora. Razvoj privatnog sektora stvorit će «bogatstvo» i nove vrijednosti. Razvoj civilnog sektora izgradit će snažno i slobodno demokratsko društvo.

1.6 Strategija razvoja se koncentrira na izgradnju infrastrukturnih programa i projekata

Strategija razvoja će stvoriti poticajno i povoljno okruženje prvenstveno kroz projekte fizičke, ekonomske i socijalne infrastrukture koja je potrebna da bi se uklonile identificirane razvojne blokade u Općini te da bi se omogućilo i potaknulo privatni

sektor i civilno društvo na realizaciju komercijalnih i socijalnih razvojnih mogućnosti i potencijala Općine. Primjeri potrebnih infrastrukturnih projekata uključuju: širenje vodoopskrbne mreže, unapređenje sustava gospodarenja otpadom, razvoj cestovne mreže, unapređenje i modernizacija sustava obrazovanja, potporu mreži udruga te savjetodavnu potporu poduzetničkoj zajednici. Krajnji cilj ovakvih projekata je razvoj temeljnih resursa Općine te izmjena strukture i baze koja će dovesti do razvoja novog i vitalnog poduzetničkog modela Općine.

1.7. Javni sektor je važan

Strategija razvoja će biti, barem tijekom prvih godina njegove provedbe, vođen od strane javnog sektora, a fokusirat će se na davanje potpore privatnom sektoru u razvoju komercijalnih aktivnosti koje povećavaju ukupno ekonomsko bogatstvo. Drugi fokus Strategije razvoja bit će davanje potpore civilnom društvu u razvoju participativne i slobodne demokracije i stvaranju sustava socijalne podrške koji povećavaju ukupno društveno bogatstvo i dobrobit.

1.8. Strategija razvoja započinje s vizijom i strategijom, ali projekti su ključni

Dogovorena vizija razvoja do 2020. godine koncentrira se na smanjenje nezaposlenosti i povećanje životnog standarda kroz poticanje ekonomskih aktivnosti baziranih na održivom korištenju prirodnih resursa, tradiciji i među-sektorskom partnerstvu.

2. NAŠA VIZIJA ZA 2021.

2021. godine Općina će biti centar razvoja ruralnog turizma te malog i srednjeg poduzetništva s domaćim i stranim poduzećima te velikim udjelom novo-dodane vrijednosti. Te će tvrtke zapošljavati velik broj obrazovanih u poboljšanim općinski i županijskim obrazovnim institucijama. Općina će biti poznata po turističkim vrijednostima i ponudi, čistom okolišu, komercijalnoj poljoprivredi i organskim poljoprivrednim proizvodima koji će se u 2021. prodavati širom Europske Unije. Životni standard stanovništva Općine poboljšat će se do 2021. i približiti europskom prosjeku. Općina će također biti poznata po svojim nastojanjima da zaštiti okoliš i koristi prirodne resurse Općine na pravilan i održiv način. Većina tog uspjeha bit će rezultat zajedničkih napora javnog, poslovnog i civilnog sektora.

Općina i Općinski partnerski odbor dogovorili su i formulirali četiri ključna razvojna cilja na bazi vizije Općine:

1. Jačanje gospodarstva temeljenog na razvoju ruralnog turizma na način koji vodi značajnom i trajnom smanjenju nezaposlenosti.
2. Izgradnja infrastrukture koja je nužna za razvoj poduzetništva i mudro gospodarenje okolišem.
3. Intenzivan razvoj i modernizacija obrazovnih sustava.
4. Razvoj socijalne infrastrukture sa ciljem poboljšanja položaja osjetljivih grupa društva.

2.1 Specifični projekti koji će provesti viziju u djelo i koji se smatraju prioritetnima za Općinu uključuju:

Ekonomska infrastruktura

- **Uspostava centra za novu tehnologiju u Općini** - Centar će voditi u prvim trenucima lokalna Razvojna agencija, bit će potrebno izraditi studiju provedivosti i poslovni plan centra koji će uključivati i srednjoročnu strategiju za financiranje nakon potpore od strane EU.
- **Osnivanje novinskih brošura (newsletter-a) i programa obuke za stanovnike ruralnih područja** o vrstama aktivnosti koje primaju podršku Vlade RH i Europske Komisije.
- **Razvoj integriranog projekta oko ideje Seoskog turizma u općinama** uključujući ruralni turizam i aktivnosti generiranja prihoda.
- **Grant sheme za grupe proizvođača** kao što je Udruga povrćara, mljekara, voćara, vinara, pčelara, uzgajivača ljekovitog bilja koja nastoji omogućiti usluge svojim članovima.
- **Uspostava i razvoj poduzetničkih zona.**
- **Tehnička podrška upravljanju poslovnim zonama, mini regionalnom marketingu i privlačenju stranih ulaganja** u poslovnim zonama.

Fizička infrastruktura

- **Projekt infrastrukture (odvodnja) Općine** koji implicira rješavanje sustava za sva naselja.
- **Projekt modernizacije cestovnih pravaca** svih područja Općine.

Socijalna infrastruktura

- **Informativno pravni centar.** Da bi imao pristup vladinim programima, Centar mora postati akreditirani centar pravne pomoći te potražuje podršku kako bi se pripremio za akreditaciju i razvoj programa, a sa ciljem postizanja tog statusa.
- **Podrška nevladinim udrugama.** PUR će istražiti načine za veću uključenost građana u odlučivanje.

2.2 Provedba Strategije razvoja

Izabrani Općinski predstavnici u vijećima te općinska izvršna tijela središte su provedbe Strategije razvoja. Jedinica za provedbu programa (Programme Management, Razvojna agencija), bit će formirana sa zadatkom koordinacije provedbe Strategije razvoja. Glavni zadatak Jedinice je uspostava prikladnih upravljačkih i koordinacijskih mehanizama kao i priprema natječajnih procedura u skladu s hrvatskim, EU i zahtjevima drugih potencijalnih donatora.

Jedinica će, također, biti zadužena za efikasnu komunikaciju između Općinskog vijeća te Jedinice za provedbu ROP-a Krapinsko - zagorske županije i drugih aktera u procesu. Pored Općinskog vijeća, Jedinica za provedbu projekta je najvažnije tijelo PUR-a i provedbe. Ovaj odbor je novi instrument uspostavljen tijekom pripreme Strategije razvoja i ostat će jedan od najvažnijih elemenata u procesu implementacije Strategije razvoja.

Ostale važne institucije koje će biti uključene u provedbu Strategije razvoja uključuju nevladine udruge i lokalne organizacije te naravno privatni sektor kojeg se može smatrati glavnim pokretačem održivog generiranja bogatstva i radnih mjesta. Konkurentno gospodarstvo tada treba dovesti u poziciju da generira nova radna mjesta na temelju vlastite konkurentnosti, a ne programa poticanja zapošljavanja. Niti privatni niti civilni sektor Općine trenutno nisu naročito dobro organizirani, ali su oba u potpunosti zastupljena u partnerstvu i smatraju se glavnim partnerima u provedbi Strategije razvoja.

2.3 Financiranje Strategije razvoja

Načini i izvori financiranja često su isključiva točka interesa u planiranju razvoja. To je nepoželjno i opasno, jer je na Općini da zadrži kontrolu nad razvojnim procesima i temama kako bi privukla financiranje u projekte koji podržavaju općinsku razvojnu strategiju. Može se reći da postoji konkurencija među fondovima kao što postoji i konkurencija među donatorima i donatorskim organizacijama u potražnji za «dobrim projektima». Dobri projekti su oni prioritetni projekti koji generiraju razvoj u onom smjeru koji definira dogovorena strategija. **Stoga strategija treba usmjeravati financiranje, a ne obrnuto.** U Hrvatskoj je situacija s financiranjem relativno dobra, unatoč visokim razinama zaduživanja od strane Vlade. Trenutna je procjena da je

potrebno za razvojne projekte u Općini oko 10 milijuna eura za razdoblje od sljedećih 10 godina. Ova je procjena skromna i ne uključuje potencijal privatnih investicija te investicija nevladinog sektora.

Inicijalna financijska podrška Europske Komisije za provedbu Strategije razvoja iznosi oko 500 tisuća eura koji će biti vjerojatno na raspolaganju za ključne prioritetne projekte. Apsorpcijski kapacitet Općine je trenutno nedovoljan i morat će se razviti kako bi se iskoristilo sve fondove koji su na raspolaganju što efikasnije i ekonomičnije. U tom je smislu od presudne važnosti izgradnja kapaciteta Općine i relevantnih provedbenih institucija što će se djelomično realizirati putem provedbe Strategije razvoja, a djelomično kroz druge razvojne programe inicirane i sponzorirane od strane Vlade.

S obzirom na ograničeni financijski kapacitet Općine kao i velikog broja jedinica lokalne samouprave, strategija je financiranja pristupiti što većem broju međunarodnih donatorskih institucija kao što su: Europska Unija, Svjetska Banka, USAID, DFID te bilateralni donatori. Cilj je iskoristiti inicijalna sredstva Europske Komisije stavljena na raspolaganje u svrhu privlačenja i maksimiziranja učinka drugih izvora kao što su državni proračun i ostali multilateralni i bilateralni donatori. Prema potrebi, Općina će sudjelovati u financiranju materijalnim i nematerijalnim doprinosom. Dugoročno, cilj je razviti oporezivu bazu Općine, kako bi se smanjila ovisnost o državnom proračunu i stranoj asistenciji. Opće poznata je činjenica da svaki donator ima specifične zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni da bi se ostvarila financijska asistencija. U načelu, projekti koji se predlažu donatoru moraju biti određenog tipa, ali također i u potpunosti opravdani što podrazumijeva sukladnost s dogovorenim razvojnom strategijom područja u kojem se nalaze te opravdanje pozitivnom procjenom provedivosti / ekonomskom analizom (feasibility study / cost-benefit analysis). Taj zadatak pripreme PUR-ovih projekata biti će odgovornost Općinske uprave.

3. OPĆI PODACI O OPĆINI HRAŠĆINA

Općina je smještena u sjeveroistočnom dijelu Krapinsko-zagorske županije na granici Varaždinske i Zagrebačke županije. Većina stanovnika živi u 10 većih sela - Vrbovo, Gornjaki, Hraščina, Trgovišće, Domovec, Maretić, Jarek Habekov, Donji i Gornji Kraljevec i Husinec. Površina Općine Hraščina iznosi 28 km² i po površini pripada općinama manje veličine u Županiji. U Općini živi ukupno 1.617 stanovnika (2011. g.).

	Spol	Ukupno	0 – 6 godina	0 - 14 godina	0 - 17 godina	0 - 19 godina	Žene u fertilnoj dobi		Radno sposobno stanovništvo (15 – 64 godine)	60 i više godina	65 i više godina	75 i više godina	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starosti
Hraščina	sv.	1.617	110	240	295	326	-	-	1.037	425	340	167	43	130,4	26,3
	m	777	56	116	144	160	-	-	559	145	102	41	40,2	90,6	18,7
	ž	840	54	124	151	166	335	97	478	280	238	126	45,5	168,7	33,3

Izvor: DZS

3.1. Naseljenost Općine

Prema popisu stanovništva 2011. godine u Općini živi 1.617 osoba. Prema dobnoj strukturi distribucija stanovništva ukazuje na koncentraciju stanovništva u dobnim skupinama od 20-24, 35-39, 40-44, godina. Najveći broj stanovnika identificiranje u dobnoj skupini od 50-54 godine. To govori o relativno pozitivnim kretanjima unatoč smanjivanju broja stanovnika.

Prema spolu su neznatno zastupljenije žene u odnosu na muškarce. Temeljno obilježje u pogledu obrazovanja je osnovno obrazovanje i srednja razina sa relativno malim brojem fakultetski obrazovanih stanovnika. Naravno, to ima svog neposrednog odraza na razvoj općine.

	Starost	Ukupno	Muškarci						Žene					
			svega	neoženjen	oženjen	udovac	razveden	nepoznat	svega	neudana	udana	udovica	razvedena	nepoznat
Općina Hrašćina	Ukupno	1.377	661	244	375	25	16	1	716	122	371	218	4	1
	15-19	86	44	44	-	-	-	-	42	40	2	-	-	-
	20-24	114	61	54	7	-	-	-	53	34	19	-	-	-
	25-29	93	49	26	22	-	-	1	44	16	28	-	-	-
	30-34	87	43	22	19	-	2	-	44	8	36	-	-	-
	35-39	100	51	12	39	-	-	-	49	4	44	1	-	-
	40-44	114	68	18	47	-	3	-	46	2	40	2	2	-
	45-49	125	68	27	38	1	2	-	57	2	51	4	-	-
	50-54	127	73	19	50	-	4	-	54	1	46	7	-	-
	55-59	106	59	11	45	1	2	-	47	3	28	15	1	-
	60-64	85	43	6	31	4	2	-	42	4	23	15	-	-
	65-69	74	27	4	22	1	-	-	47	-	16	31	-	-
	70-74	99	34	-	26	7	1	-	65	2	19	44	-	-
	75-79	93	22	-	19	3	-	-	71	1	13	56	-	1
	80-84	44	10	1	4	5	-	-	34	1	4	28	1	-
	85 i više	30	9	-	6	3	-	-	21	4	2	15	-	-

Izvor: DZS

3.2 Klima

Općina Hrašćina ima klimatska obilježja kao i cijela Krapinsko – zagorska županija. Na području Krapininsko-zagorske županije vlada kontinentalno-humidni tip klime koji karakteriziraju umjereno topla ljeta i dosta kišovite i hladne zime. Najveće temperature koje prelaze 30°C zabilježene su u lipnju, srpnju i kolovozu. Minimalne godišnje temperature niže od 10°C zabilježene su u siječnju (–20,5°C), veljači (–22°C), ožujku (–15,5°C) i prosincu (–17,2 °C). Samo tri mjeseca (lipanj, srpanj i kolovoz) nemaju negativnih temperatura. Ledenih dana u godini ima pretežno u mjesecu siječnju, veljači i prosincu. Krapinsko-zagorska županija je područje kontinentalnog oborinskog režima s čestim i obilnim kišama u svibnju, lipnju i srpnju tj. u toku vegetacijskog perioda. Drugi oborinski maksimum je u studenom dok je najmanje oborina u mjesecu veljači i ožujku. Magla se pojavljuje tijekom cijele godine

i u ljetnoj sezoni u jutarnjim i večernjim razdobljima dana, u zimskom razdoblju tijekom cijelog dana. Najveći broj dana s maglom imaju rujan, listopad, studeni i prosinac. Godišnje je ukupno 56 dana s maglom (15,3% godine sa smanjenom vidljivošću). U Zagorju se strujanje vjetrova modificira pod utjecajem reljefa. Najučestaliji su zapadni vjetrovi sa 45% trajanjem tijekom godine. Na drugom mjestu su istočni vjetrovi sa 29% trajanja, dok je vremensko razdoblje bez vjetra oko 6% godišnjeg vremena. Maksimalne jačine vjetra kreću se od 6–9 Bofora, a najjači vjetrovi javljaju se od kasne jeseni do početka proljeća.

3.3 Reljef i tlo

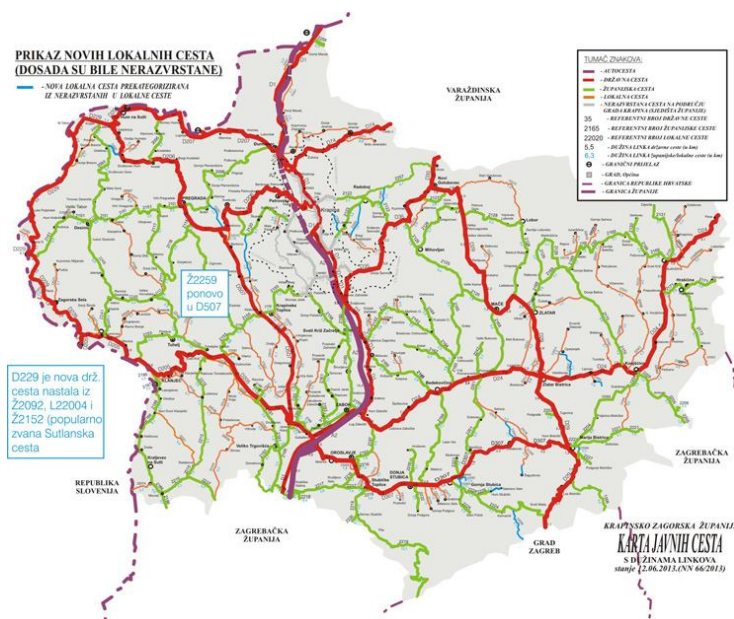
Reljef Općine Hrašćina pripada mikroregionalnoj cjelini Hrvatskog zagorja vrlo je raznolik. Najviši dijelovi (500 – 1 000 m) su hrptovi koji u osnovi ili na površini imaju mezozojske karbonate ili čak paleozojske metamorfite i eruptive. Osim navedenih gorja koja omeđuju Hrvatsko zagorje, tu su još i Kuna gora, Brezovica, Strahinčica i druge. Postoji nekoliko gorskih nizova koji se pružaju na pravcu istok-zapad. Maceljsko gorje i Ravna gora produžetak su Karavanki, a niz Rudnica – Desinička gora – Kuna gora – Strahinčica – Ivanščica nastavak je Kamničkih Alpa. Ovi su dijelovi najvećim dijelom pokriveni šumom – uglavnom gorskom bukovom. Uz gore se s obje strane nalaze predgorske stepenice.

Veći dio Hrvatskog zagorja građen je od tercijarnih sedimenata (konglomerata, pješčenjaka, lapora) istaloženih uglavnom u jezerskom okolišu, koji su zbog svoje mekoće tekucicama znatno disecirani tako da je vertikalna raščlanjenost reljefa dosta velika.

3.4 Prometni infrastrukturni sustav

Naselja Općine Hrašćina dobro su međusobno povezana i uključena u ukupni prometni sustav Krapinsko – zagorske županije.

Međutim postoji problem prometne povezanosti javnim prijevozom sa županijskim središtem Krapina, gradom Zlatarom te sa Brezničkim Humom u Varaždinskoj županiji.

Karta javnih cesta na području Općine Hrašćina

3.4.1 Cestovni i željeznički promet

Općina je smještena u sjeveroistočnom dijelu Krapinsko-zagorske županije na granici Varaždinske i Zagrebačke županije. Kroz njeno područje prolazi željeznička pruga koja glavno središte Hrvatske, Zagreb, povezuje s zagorskom, varaždinskom i međimurskom regijom, te državna cesta Novi Marof - Zabok, čime se cestovni promet kod Novog Marofa uključuje na cestu Varaždin - Zagreb, a kod Zaboka na auto-cestu. Središnji dio Općine smješten je od željezničke postaje Hrašćina-Trgovišće uz županijsku cestu ŽC 2171 na potezu Trgovišće – Hrašćina – Breznički Hum. ŽC 2171 se u Brezničkom Humu uključuje na autocestu Varaždin – Zagreb. U naselju Gornji Kraljevec postoji željeznička stanica, a željeznička postaja Hrašćina-Trgovišće nalazi se u naselju Budinščina na županijskoj cesti.

3.4.2 Plinoopskrba

Prostornim planom uređenja Općine utvrđen je sustav plinoopskrbne mreže na teritoriju Općine. Plinovodna mreža Općine Hrašćina sadržava magistralni plinovod postojeći i distribucijske mjesne plinovode.

3.4.3 Elektroenergetika

Područje Općine Hrašćina opskrbljuje se električnom energijom iz mrežnih trafostanica naponskog nivoa 10/0,4kV. Ukupna instalirana snaga postojećih trafostanica iznosi 3.950 kW.

Područje Općine pokriveno je mrežom zračnih i kabelaških vodova tako da se nove potrebe za električnom energijom mogu kvalitetno i brzo riješiti.

3.4.4 Odvodnja otpadnih voda

Građevinske parcele koje se nalaze na područjima gdje nije provedena komunalna infrastruktura moraju otpadne vode sakupljati u propisno izvedenim trodjelnim nepropusnim sabirnim jamama bez vanjskog preljeva. Otpadne vode gospodarskih objekata, gnojnice, otopine umjetnih gnojiva, kruti i tekući otpad, posebice iz manjih poslovnih i proizvodnih objekata, ne mogu se ispuštati u vodotoke, već u posebne sabirne jame ili manje bio-uređaje za pročišćavanje. Sabirne, septičke i druge higijenske jame udaljene su od stambene zgrade odnosno susjedne međe najmanje 2,0 m, a svojim sistemom zaštite osiguravaju propisane uvjete. Kao osnovni koncept sustava javne odvodnje postoji odvojeni sustav (otpadne vode se sakupljaju u kanalizacijskoj mreži, a oborinske vode se nadalje infiltrirati u samo tlo).

Sveukupna odvodnja fekalne otpadne vode Općine izvodi se preko mreže sustava odvodnje i spojnih kolektora. Zbog nepovoljnih visinskih razlika terena dijelom se planira gravitacijska kanalizacija, a dijelom niskotlačna odvodnja otpadnih voda.

3.4.5 Vodoopskrba

Opskrba vodom na teritoriju Općine Hrašćina bazira se manjim dijelom na vodi iz vlastitih izvorišta a oko 90% iz sustava regionalnog Zagorskog vodovoda. Radi zaštite voda od zagađivanja i sprječavanja mogućeg djelovanja vanjskih faktora koji bi mogli utjecati na promjenu fizičkih, kemijskih, bakterioloških osobina, oko odabranog izvorišta formirana je

zaštitna sanitarna zona u skladu s važećim propisima (zone neposredne zaštite, uže zone zaštite i šire zone zaštite. Razvodna mreža gdje god je moguće napravljena je prstenasto. Granati sistem primijenjen je samo na pojedinim dionicama gdje je postavljanje prstenastog sistema iziskivalo velika materijalna ulaganja i neracionalnost. Cjevovode vodovodne mreže u principu polagane su u zelenim pojasevima i javnim površinama, a gdje to nije moguće u pješačke nogostupe. Dubina postavljanja cijevi je veća od granice smrzavanja. Principijelno dubina je oko 1,2-1,5 m od površine terena.

3.4.6 Gospodarske djelatnosti

Na području općine Hrašćina dominira poljoprivredna djelatnost.

Na području općine razvija se malo poduzetništvo, potiče se razvoj obrta a posebice poljoprivreda - stočarstvo, svinjogojstvo, peradarstvo, vinogradarstvo, voćarstvo, pčelarstvo.

Poljoprivreda

U dosadašnjem gospodarskom razvoju Općine Hrašćina važno mjesto trebala je imati i poljoprivreda. Međutim, ona se kao i u drugim JLS Krapinsko-zagorske županije uglavnom koncentrirala samo na proizvodnju za vlastite potrebe, a ne i na organiziranu produkciju za tržište. Bitno ograničenje u poljoprivredi je svakako usitnjenost posjeda. Poznato nam je, da je područje Općine po stanovništvu agrarni kraj u izrazitom smislu, što predstavlja i solidnu podlogu za inicijalizaciju intenzivnijeg razvoja ove grane i pokazuje s obzirom na resurse punu opravdanost takvog opredjeljenja.

Poljoprivredna kućanstva raspolažu sa 1.247,19 ha površine zemljišta. Jedan od važnih problema koji otežava intenzivniji razvitak pojedinih grana poljoprivrede koje su primjerene ovim prostorima je i poznata karakteristika zagorskih prostora koja se odnosi na isparceliziranost zemljišta u vlasničkom smislu. U poljoprivrednoj djelatnosti Općine zastupljeno je ratarstvo sa proizvodnjom žitarica.

Nazočna je i voćarska proizvodnja ali i ono što se radi to je uglavnom za vlastite potrebe i povremenu prodaju viškova na tržnicama, bez organizacije plasmana i

općinskog nosioca te intenzivnijeg razvoja. U Općini je nazočno i vinogradarstvo i to sa sortama sivi pinot, rajnski rizling i frankovka. Razvijeno je i stočarstvo sa proizvodnjom mlijeka, junadi i teladi i peradarstvom te svinjogojstvom.

Ove pozicije pojedinih djelatnosti poljoprivrede Općine Hrašćina govore zapravo o nedovoljno iskorištenom poljoprivrednom potencijalu Općine i stanovništva stoga ju i svrstavaju u područja koja mogu ostvariti značajniji razvoj poljoprivrede u Krapinsko - zagorskoj Županiji, koja zapravo nije iskorištena u dovoljnoj mjeri u cjelini. Bitni nedostaci su svakako organizacija intenzivnije povrćarske proizvodnje i voćarstva te stočarstva za tržište, kao i osiguranje plasmana.

Šumarstvo

Teritorij pokriven šumama je gospodarske i posebne namjene, a područje Općine pokriveno je većim dijelom gospodarskim šumama.

Obzirom na obnovljivost resursa, a u skladu sa gospodarenjem šumama resurs je značajan i u gospodarskom smislu. Na području Općine nije značajnije razvijena prerada drveta. Stoga općina Hrašćina ne realizira korist koju bi imala da kada bi se razvila proizvodnja finalnih proizvoda na njezinom području, a ne da se koristi samo drvna masa za prodaju ili za trupce odnosno ogrjev. Nužno je stoga da se poticajnim mjerama intenzivira razvoj proizvodnje finalnih proizvoda od drveta (namještaj, građevinski i tesarski elementi i dijelovi i si.).

Turizam

U sadašnjem trenutku razvoja Općine turizam nije razvijen u intenzivnijem smislu i nema velikih kapaciteta i ponudu. On je zapravo samo tranzitnog karaktera i temelji se na ugostiteljskim objektima, pa predstavlja više deklarativnu komponentu, nego što je materijalizirao postojeće posebno kulturno-povijesne resurse koji mogu biti iskoristivi ukoliko se realizira njihova obnova i dovođenje u funkciju turizma. Za prostor općine Hrašćina karakteristična je zdrava klima, nezagađen zrak i voda, očuvana priroda, jer nema industrije, očuvano graditeljsko nasljeđe, slikovit krajolik. Ona treba razvijati specifične oblike ugostiteljsko turističke ponude, prije svega onog dijela koji se oslanja na seljački turizam, lovni turizam, proizvodnju zdrave hrane i s

time u vezi i organizacija sajma zdrave hrane u Hraščini, te vinski turizam i «living history» turizam. Vinarija Bolfan i dio oko nje ima veliku perspektivu za razvoj turizma jer se nalazi na geografski najljepšom djelu Općine iz koje se pruža pogled po velikom dijelu Hrvatskog Zagorja.

Značajan lokalitet Općine je mjesto pada Meteorita. Potrebno je u nadolazećem razdoblju kvalitetno valorizirati navedeni lokalitet.

Gospodarski razvoj

Od gospodarskih djelatnosti u Općini ima registriranih 11 obrtničkih radnji i 8 tvrtki koje zapošljavaju od 1 do 6 radnika, a samo jedna tvrtka "Vis" Varaždin pogon Kraljevec Gornji ima zaposlenih 120 radnika. Od obrtničkih djelatnosti prevladavaju uslužne djelatnosti i to: trgovina, ugostiteljstvo, prijevozništvo i sl. U razvojnom pogledu za Općinu Hraščćna je od bitne važnosti uređenje cjelokupne komunalne infrastrukture, rekonstrukcije niskonaponske električne mreže, asfaltiranje nerazvrstanih putova, uređenja sustava vodoopskrbe svih domaćinstava, uređenje plinske mreže i ulične rasvjete u svim naseljenim mjestima.

4. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA

Na teritoriju Općine nalazi se područna osnovna škola u Hrašćini koja djeluje u sklopu Osnovne škole Vladimir Nazor Budinščina.

U Općini djeluju razne udruge i društva čiji članovi nastupaju i natječu se po raznim manifestacijama i događajima gdje ujedno predstavljaju svoju Općinu. Organizirani su kao kulturna društva, sportska društva te udruge.

Vjerski život

Na području Općine Hrašćina nalazi se pet crkvi. Glavna crkva je Crkva sv. Nikole Biskupa. Ostale su kapelice. Jedna se nalazi u Trgovišću i njezina zaštitnica je Gospa Žalosna, druga se nalazi u Vrbovu i njezina zaštitnica je sveta Barbara, zaštitnica rudara. Dvije se nalaze u Gornjem Kraljevcu. Jednoj je zaštitnik sveti Benedikt, a drugoj sveti Josip Radnik. Velika većina stanovništva je katoličke vjeroispovijesti.

Sport i rekreacija

Sportsko rekreativne aktivnosti odvijaju se u okviru sportskih klubova. Moglo bi se reći da je u Hrašćini najrazvijenije streljaštvo (glineni golubovi), gdje članovi LD "Srndać" postižu dobre rezultate na općinskim, županijskim te državnim natjecanjima. Na području Općine djeluju:

- Kulturno-umjetničko društvo "Meteor" Hrašćina-Trgovišće
- Dobrovoljno vatrogasno društvo "Hrašćina-Trgovišće"
- Lovačko društvo "Srndać" Hrašćina-Trgovišće
- Udruga vinara i vinogradara "Trsek" Konjščina Hrašćina
- Udruga šumoposjednika "JAVOR" Hrašćina
- Udruga "Društvo naša djeca" Hrašćina

Kulturna i prirodna baština

Hrašćina je u povijesti astronomije poznata po Hrašćinskom meteoritu, prvom padu meteorita kojem je 26. svibnja 1751. svjedočio veći broj ljudi i kojim je po prvi put

dokazano da kamenje zaista može "pasti s neba". Na području Općine djeluje Kulturno-umjetničko društvo "Meteor".

4.1 Prijedlog očuvanja i zaštite krajolika i baštine

Zaštita prirodnih vrijednosti trebala bi obuhvatiti sve vrijedne šumske, poljodjelske i zelene površine unutar naselja te zaštitu krajobrazu: prirodnog, kultiviranog, odnosno područja izrazitih prirodnih i krajobraznih vrijednosti. Osnovni cilj očuvanja vrijednih dijelova prirode, graditeljske baštine i krajobrazne strukture područja Općine je da se očuva identitet. Krajobraz područja čine brežuljci, agrarni elementi, šume te vodene površine. Pojedini predjeli, i to najčešće oni pod šumama još uvijek su visokog stupnja prirodnosti. Osnovni cilj je da se upravo ti prirodni predjeli očuvaju u najvećoj mogućoj mjeri.

Uređenje prostora naselja

Posebnu pažnju treba posvetiti uređenju zelenih i rekreacijskih površina naselja te uređenju biciklističkih i pješačkih staza odvojenih od kolnika glavnih državnih i županijskih cesta.

U cilju zaštite graditeljske baštine potrebno je:

- vršiti neprekidno istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine,
- poticati temeljne stručne i znanstvene obrade područja značajnih povijesnih cjelina naselja i prostora izrazitih krajobraznih, kulturno - povijesnih i estetskih vrijednosti,
- uspostaviti uravnoteženog odnosa između izvornih povijesnih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava – osobito na području povijesnih urbanih i ruralnih cjelina radi očuvanja povijesnih vrijednosti koje svjedoče o identitetu područja i
- revitalizirati ruralne cjeline – otvaranje pozitivnog odnosa spram značajnih vrijednosti i poticanje brige za nacionalnu baštinu kod lokalnog stanovništva.

Očuvanje i zaštita krajolika:

- osigurati kvalitetni krajolik sa što većom uravnoteženošću i skladnošću s gospodarskog, socijalnoga, prostornog, ekološkog i kulturnog gledišta uz očuvanje identiteta područja
- vrednovanje karakterističnih i rijetkih uzoraka krajolika i zaštitu najkvalitetnijih krajolika kao dijela prirodne i kulturne baštine
- u procesu planiranja treba osigurati i zaštitu i primjereno uređenje krajobraznih područja specifičnih i jedinstvenih karakteristika
- očuvanje i unapređenje krajobrazne raznolikosti – izbjegavanjem pravodobne regulacije vodotoka, obnavljanjem vlažnih biotopa i ambijenata, sprečavanjem neplanske izgradnje na krajobrazno izloženim lokacijama
- očuvanje seoskih krajolika – razvitak seoskih prostora planirati da se osigura skladan socio-gospodarsko-kulturno-prostorni razvoj, uz oživljavanje seoskog gospodarstva i poticanje ruralnog stanovanja uz izgradnju društvene i komunalne infrastrukture
- građevinsko područje naselja i sela definirati na način da se očuvaju morfološke i strukturne značajke graditeljske baštine (osobito oblik parcela, smještaj građevina te tradicijski i obiteljski vrt).

5. CILJEVI DRUŠTVENOG, KOMUNALNOG I PROMETNOG RAZVOJA

5.1 Razvoj Naselja

Ciljevi razvoja naselja su:

- jačati sustav središnjih naselja koji će biti sukladan teritorijalnom ustrojstvu Županije, u funkciji ravnomjernog razvitka - to znači uspostavu centara policentričnog razvoja koji se ostvaruje realizacijom proizvodnih i infrastrukturnih objekata koji pridonose razvitku manjih razvojnih središta u žarišta razvoja.
- istražiti problematiku pograničnih predjela i u tom prostoru razvijati odgovarajuće funkcije u manjim naseljima

5.2 Društveni razvoj

Predškolsko obrazovanje

- potrebno je razvijati proširenje mreže ustanova predškolskog odgoja, prioritetno u onim općinskim središtima u kojima oni nedostaju, kao i u onim naseljima koja imaju potpunu osnovnu školu

Osnovno obrazovanje

- u razvoju osnovnog obrazovanja treba težiti za uspostavom cjelodnevnog boravka djece u školama, a najprije to ostvariti za djecu nižih razrednih odjeljenja – u ostvarenju tog cilja i nadalje je potrebno razvijati mrežu škola izgradnjom novih ili preuređenjem postojećih škola.

Kultura

- na cjelokupnom prostoru Županije najizraženije su kulturno-umjetničke aktivnosti, čije djelovanje treba njegovati i poticati u okviru ogranaka kulturno-umjetničkih društava
- institucije knjižnica i čitaonica potrebno je osnivati i širiti u svim općinskim središtima

Sport

- značenje i razvoj športa potrebno je jačati stvaranjem boljih uvjeta i uvođenjem novih sadržaja koji se odvijaju tokom cijele godine - izgradnju sportskih dvorana vezati uz osnovne škole, te težiti ka njihovoj multifunkcionalnosti (pored sportskih aktivnosti namijeniti i kulturnom, društvenom, javnom životu stanovnika).

Zdravstvo

- težiti načelu kojim se provodi zdravstvena zaštita građana, a to je sveobuhvatnost, kontinuiranost i dostupnost primarne zdravstvene zaštite svim stanovnicima

5.3 Razvoj prometne infrastrukture

Uz ocjenu da je broj i kapacitet prometnica zadovoljavajući, daljnji razvoj prometa trebao bi teći ka održavanju i podizanju nivoa sigurnosti sudionika te osuvremenjavanju postojećih prometnih pravaca. U tom smislu potrebna je rekonstrukcija u vidu proširenja profila prvenstveno dionice sadašnje županijske ceste na mjestima gdje prolazi kroz naselja, radi odvajanja kolnog od pješačkog i biciklističkog prometa. To je posebno važno zbog povećanog broja djece kao sudionika u prometu na putu do škole.

Ciljevi gospodarskog razvoja trebali bi biti povezani s razvojem prometne infrastrukture, stoga bi prometnice u Općini trebale biti u turističkoj funkciji pa prema tome i adekvatno opremljene turističkim oznakama.

Promet

Zbog značaja u prometnom sustavu Županije, ceste prema Općini treba održavati i redovito kontrolirati te izgradnja pješačkih staza radi sigurnosti pješaka Općine. Potrebno je također poboljšati prometnu povezanost autobusnim i željezničkih linija sa okolnim mjestima Županije.

Telekomunikacije

Razvojem telekomunikacija primjena novih tehnologija dovela je do značajnog povećanja kapaciteta priključka, a dobra uspostava telekomunikacijskog sustava na

pograničnom području i u ruralnom prostoru pridonosi sigurnosti i podizanju kvalitete života stanovništva. Stoga je u rubnim područjima Općine potrebno povećati pokrivenost internetom.

5.4 Komunalne infrastrukture

Ciljevi razvoja komunalne infrastrukture trebali bi biti usmjereni u dva pravca:

- opremanje komunalnom infrastrukturom svakog domaćinstva
- osigurati potrebne kapacitete i rezerve u opskrbi energijom (plin, električna energija) kao preduvjet razvoja gospodarskih djelatnosti

Vodoopskrba

Iako je pokrivenost prostora vodoopskrbnim sustavom oko 90% ukupnog broja naselja, još uvijek određeni broj domaćinstava ne koristi vodu iz tog sustava u potpunosti pa je u narednom razdoblju osnovni cilj osigurati trajno, sigurno i kvalitetno opskrbljivanje vodom svih domaćinstava uz trajno praćenje kvalitete vode, zaštitu njezinih izvorišta, održavanje i unapređivanje sustava cjevovoda i uređaja. Budući da su vodotoci najugroženija kategorija okoliša, jer se koriste kao otvoreni kanali za ispuštanje otpadnih voda iz naselja, stočnih farmi, ispiranje poljoprivrednih strojeva i sl., u cilju njihove zaštite i zaštite okoliša je izgradnja sustava za odvodnju otpadnih voda s obaveznom izgradnjom uređaja za pročišćavanje. Cilj razvoja ovog dijela infrastrukturnog sustava je izgradnja lokalnog sustava kanalizacije uz izgradnju lokalnog pročištača bez obzira na količinu otpadnih voda. Vodotoci su u krajobrazu i unutar naselja vrijedan element kojeg je potrebno očuvati sa svim njegovim prirodnim elementima – vegetacijskim pojasom, oblikom korita, obala.

Energetski sustav

Razvoj elektroopskrbe usmjeren je na poboljšanje sigurnog prijenosa električne energije rekonstrukcijom elektroenergetskih mreža, modernizaciji trafostanica.

U plinoopskrbi je potrebno osigurati veći postotak priključenja na plinoopskrbnu mrežu sniženjem troškova te osigurati dovoljne količine plina i za ekstremne uvjete.

Zbrinjavanje otpada

Zbog još uvijek nezadovoljavajućeg zbrinjavanja otpada na području cijele Županije, osnovni cilj u rješavanju te problematike je korištenje prihvatljivih rješenja izgradnjom jedinstvene zajedničke sanitarne deponije za cijelu Županiju ili regiju.

Zbrinjavanje otpada obaveza je jedinica lokalne samouprave koje se u cilju rješavanja tog problema mogu međusobno udruživati. Zabranjuje se dovoz i odlaganje otpada iz drugih država, županija i općina na teritoriju Općine.

6. MJERE RAZVOJA OPĆINE HRAŠĆINA

6.1 SWOT analiza

Mogućnosti u razvoju Općine Hrašćina	Prijetnje/ Opasnosti u razvoju Općine Hrašćina
Udruživanje OPG-a u neki od oblika zadruga u svrhu plasiranja finalnih proizvoda Ne postoji u blizini mogućnost prodaje povrća Uzgoj divljači Naš OPG bavi se uzgojem zaštićene pasmine konja hrvatski hladnokrvnjak-mi bismo željeli proširiti naš uzgoj, tj.matično stado. Željeli bismo otvoriti prostor u kojem uzgajamo konje i nabaviti strojeve sa kojima bismo lakše obrađivali zemlju Vinogradarstvo, voćarstvo, stočarstvo, svinjogojstvo, povrtlarstvo Iskoristivost prirodnog potencijala Razvoj ruralnog turizma Razvoj ekologije i ekološke poljoprivrede Izgradnja poduzetničkog inkubatora Izgradnja ekološke štedljive javne rasvjete Razvoj malog poduzetništva i obrtništva Razvoj malih mini mljekara, vinarija i punionica meda Izgradnja hladnjače za voće i povrće Ruralni turizam-smještajni kapaciteti, vinski putovi, školski turizam Poljoprivreda,stočarstvo,povrtlarstvo,voćarstvo,vinogradarstvo,pčelarstvo Razvoj obrtništva Turizam-seoski turizam, suradnja s hotelima i turističkim agencijama) Ekološka proizvodnja poljoprivrednih proizvoda Sitni proizvodni obrti Obilježavanje pada meteorita Jačati poljoprivredne grane poljoprivrede-povrtlarstvo Izgradnja javne rasvjete Izgradnja nerazvrstanih cesta Izgradnja šetnica i planinarskih staza Postavljanje vjetroelektrana i malih hidroelektrana Obnova i proširenje postojećih prometnica	Nedostatak kvalitetnih kadrova za vođenje pojedinih udruga Sve manji broj djece i mladih u mjestu Nezainteresiranost određenog broja mještana za događanja u općini Odlazak djece u susjedne škole: Konjišćina, Breznički hum Zagorski jal Pad nataliteta Odlazak mladih ljudi u veće gradove zbog boljih uvjeta - banka, ljekarna, jaslice, vrtić, bolja prometna povezanost Loše zakonske mjere koje direktno utječu na rad udruge Promjene tendencija u odnosu prema udrugama s negativnim predznakom-nezainteresiranost za pripajanje udruzi i djelovanje unutar nje Sve manji broj članova Loš utjecaj okoline prema nekim udrugama Loša politika državnih službi prema udrugama-financiranje knjigovodstva Osipanje članstva Sve manji priliv novčanih sredstava i donacija donatora Uvoz stranih proizvoda Okrupnjavanje velikih proizvoda Podizanje cijene PDV-a, porezni nameti Nemogućnost plasmana vlastitih proizvoda Zbog malog proračuna općina nije u mogućnosti izdvojiti sredstva za sufinanciranje poljoprivrede što svima fali Cijena goriva previsoka je zbog konfiguracije terena obradivih površina i loše kvalitete tla troši se puno goriva Mehanizacija Uvoz Loš otkup ili nikakav krupne stoke Otkup mlijeka loš te cijena mlijeka Izumiranje životinja na selu Loše cijene finalnih proizvoda u mljekarstvu i stočarstvu-mlijeko,telad, bikovi Usitnjene parcele Nesređeni imovinsko pravni odnosi-neraščišćeni papiri u katastru i gruntovnici

Izgradnja školske sportske dvorane uz školu Uređenje kulturnog centra u zgradi općine Osnivanje vinske ceste Poticati razvoj poduzetništva u svrhu otvaranja novih radnih mjesta što će zadržati mladu populaciju u općini Poticati ekološku poljoprivredu Poticati osnivanje zadruga-udruživanje OPG-a u svrhu lakše prodaje finalnih proizvoda Poticati projekte za očuvanje kulturne baštine Izrada katastra groblja Sportski turizam-biciklističke rute Razvoj konferencijskog turizma-ponuditi lokalitete na području općine kao objekte za održavanje raznih skupova, seminara i konferencija Poticanje ekoloških vrsta industrije kao i razvoj djelatnosti vezanih za informatičke tehnologije Turizam-osnivanje TZ, uređenje, promocija znamenitosti općine Hrašćina, osigurati infrastrukturu-rasvjeta, cesta, promovirati meteorit jedinstven u ovom djelu Europe, rimski putevi, kapelica u Trgovišću Udruživanje poljoprivrednika i zajedničko nastupanje na tržištu, organizacija-oživljavanje kulturne i ekonomske manifestacije Ekološka proizvodnja-poticanje i promocija ekološke proizvodnje Razvoj kulturnog turizma-crkva sv. benedikta, 0-ta kategorija, crkva sv. nikole-barokna, dvorci, meteorit, razvoj sportskog turizma-šetnice, biciklističke staze i jahački putevi Vinska cesta-ugostiteljstvo na pragu OPG-a Izgradnja brze ceste kroz općinu, te uređenje županijskih cesta, nerazvrstanih cesta-održavanje već asfaltiranih, uređenje poljoprivrednih puteva, bunara, izvora i vodotokova Edukacija, promocija, marketing-organizacija Rješavanje vlasničkih odnosa i okrupnjavanje posjeda Osnivanje udruga koje će se baviti sa razvojem djece Osnivanje zavičajnog muzeja Osnivanje udruge koja će promovirati dan i mjesto pada meteora Škole u prirodi s pratećim sadržajima Mogućnost razvoja malih poduzetnika i obrtnika Razvoj zelene energije-obnovljivi izvori Udomiteljske obitelji za starački dom-manji kapaciteti	Uvoz raznih sirovina Pad cijene proizvoda zbog konkurencije Teži uvjeti rada zbog težeg terena Male parcele Pad otkupnih cijena Nedostatak hladnjača Nedostatak otkupne mreže za povrtlarske voćarske te vinogradarske proizvode Rascjepkanost poljoprivrednih parcela Loša konfiguracija terena Povećanje poreznih stopa Zagađivanje okoliša Depopulacija općina Slabiji fiskalni kapaciteti Odljev stanovništva u veće gradove Slab poduzetnički duh Mali i rascjepkani posjedi Slaba educiranost stanovništva za nove projekte Nesigurnost Strah od novog Nedostatak subjekata za organizirani otkup proizvoda-bivše zadruge Nedostatak infrastrukture u pojedinim dijelovima općine Nedovoljna informiranost stanovništva o eventualnim potrebama - mogućnost proizvodnje Depopulacija općine - manji priliv poreza u proračun Nezainteresiranost stanovništva za suradnju i rad u mjesnim odborima Loši međuljudski odnosi između pripadnika različitih političkih stranaka Loša infrastruktura Udaljenost od političko gospodarskih centara Smanjenje broja stanovnika - malo djece Niski natalitet - 2 novorođene djece Staro stanovništvo - umirovljenici Nezaposlenost radno sposobnog stanovništva Mali prihodi općine - veliki rashodi za socijalna davanja, u % na prihode-novi zakon socijalnoj skrbi, velik dio pomoći spušta na lokalnu razinu Mortalitet Nezainteresiranost, malodušnost, apatija Razvoj poduzetničkih zona susjednih općina Mali dio predviđen za poduzetničke zone nalazi se u vlasništvu općine Razvoj ostalih susjednih općina Manji broj radno aktivnog stanovništva
---	---

Razvoj mljekarstva, pčelarstva, vinogradarstva Razvoj malih punionica meda, punionica vina i vinskih cesta Osnivanje zadruga za pojedine grane poljoprivrede Razvoj voćarstva i povrtlarstva Izgradnja objekata za držanje stoke sitnog zuba i peradi, svinja Proizvodnja bobičastog voća i eko povrća Zainteresirati djecu za učlanjenje u kud Uključiti se nastupima folklorne sekcije i tamburaša u događanja koja organiziraju druge udruge i općine; od općine tražimo izgradnju kulturnog centra, te dodjelu adekvatne prostorije za kud Otvoriti muzej starih predmeta Proširiti manifestaciju dani meteorita Promovirati stare običaje kroz radionice Izraditi centar gdje se povežu sve udruge Veća povezanost među udrugama Zajednička suradnja škole sa udrugama Za starije i nemoćne izgraditi dom za se dožive u svojoj okolini Osnivanje turističke zajednice Otvaranje poslovne zone-izgradnja tvornice- perspektiva za mlade Kvalitetnija prezentacija na internetskim stranicama Izgradnja kulturnog centra ili dvorane javnog i školskog karaktera Uređenje dječjeg igrališta-sportske dvorane Nabava pomagala potrebnih za rad škole u skladu s novim tehnologijama Organiziranje sportskih, kulturnih manifestacija s ciljem okupljanja mladih Uređenje centra Trgovišća-park u Trgovišću Usluge lovnog turizma Turističke destinacije-vinski vrh, biciklističke i konjičke staze Ribolovni turizam	
---	--

Prednosti i jakosti u razvoju Općine Hrašćina	Nedostaci u razvoju Općine Hrašćina
Niska cijena zemljišta Male poduzetničke zone Željeznička povezanost Relativno mala upotreba pesticida Ljudski potencijali Blizina industrije za preradu poljoprivrednih proizvoda Ekološki čisto zemljište Generacijsko bavljenje poljoprivredom Generacijama uzgoj konja (150god)-matično stado, strojevi, polj. zemljište u svojem vlasništvu Kvalitetna grla u stočarstvu Proizvodnja mlijeka Uzgoj i tov junadi Povoljno podneblje za uzgoj vinograda i voćnjaka Peradarstvo Uzgoj ljekovitog bilja i sakupljanje samoniklog bilja i gljiva u čistom okruženju Proizvodnja domaćih zagorskih purana KUD-tradicija, manifestacije, djeluje 19 godina, očuvanje kulturne baštine hrašćinskog kraja; na mlade prenose ručne radove rađene na domaćem platnu; mala djeca dobivaju sigurnost, nemaju strah od javnih nastupa DVD - dužina djelovanja i rada 85 godina; motiviranost, težnja za napretkom i poboljšanjima, pozitivan osjećaj prikladnosti, educirano osoblje, odlični rezultati mladih članova udruge OŠ - godišnje se realiziraju različiti projekti - europski sajam hrane; često ostaju nedovoljno, neadekvatno prezentirani široj zajednici Rimske građevine - pil, kapelica u Trgovišću kao mogućnost razvoja turizma PŠ Hrašćina - eko škola Postojanje školstva u mjestu 180 godina Značajni rezultati učenika postignuti na županijskim natjecanjima Jako i dobro lovačko društvo Treba povećati broj članova u KUD-u Dobra aktivna udruga vinara i aktivna udruga umirovljenika Relativna blizina autoputa Nezagađenost poljoprivrednih površina Male parcele pogodne za bavljenje eko	Male površine za bavljenje intenzivnom poljoprivredom Mali broj radno sposobnog stanovništva Slabo educirano stanovništvo za otvaranje nekih novih vidova industrije i obrta - nove tehnologije Mali broj poduzetničkih zona Slabija međusobna povezanost pojedinih sela-kvalitetnije ceste Slaba telekomunikacijska mreža Usitnjenost parcela Neraspoređene gruntovne i katastarske knjige Postojeće prometnice u lošem stanju Nedostatak sadržaja kulturnih, sportskih, edukativnih Pojava konkurencije iz eu i okolice Strategija državne politike glede razvoja pojedinih grana Loše prometnice Usitnjena poljoprivredna zemljišta Mala zaposlenost Udaljenost od većih centara i gradova Loša informiranost stanovnika Zbog brežuljaka teška obrada zemlje Nema radnih mjesta jer nema ni jednog poduzetnika koji bi zaposlio veći broj radnika, ni industrije Veliki postotak starog stanovništva te praznih kuća i okućnica čiji vlasnici žive van područja općine Loša politika i velika udaljenost od županijskih centara, te loša povezanost sa istim Neulaganje od strane županije u ovaj dio županije i općinu konkretno Odlazak visokoobrazovanih mladih ljudi koji su zbog potreba posla ili zaposlenja prisiljeni zaposliti općinu Udaljenost od županijskog odredišta-krapina Prometna nepovezanost s gradom Zlatarom - dom zdravlja, sud, HZZO - nema organiziranog javnog prijevoza za starije i osobe bez osobnog automobila zbog ekonomske neisplativosti Nema poduzetnika Mali izvorni proračun Nagib, strmina zemljišta Nema poslovnih zona-ni industrijske Vrlo loš važeći prostorni plan i hitnost izrade novog Nikome na višem nivou - županija, država nisu važni Loša povezanost s centrom županije Nedostatak volje za razvoj općine Nedostatak pratećih institucija na općini - pošta, vrtić, stomatološka ambulanta, veterinarska ambulanta, sportska

proizvodnje Hrašćinski meteorit - razvoj turizma Dobra vodovodna infrastruktura Već izgrađena postojeća vinarija - Bolfan Blizina željeznice - prolazi kroz općinu Dobra povezanost sa većim središtima Blizina većih gradova Dobra prometna povezanost sa metropolom i Varaždinom Čist okoliš, nezagađenost pogodan za ekološku poljoprivredu, proizvodnju ljekovitog bilja, sakupljanje samoniklog ljekovitog bilja i gljivarenje Geografske pogodnosti kod razvoja vinogradarstva i voćarstva Blizina autoputa Površine poljoprivrednih zemljišta Nezagađenost okoliša, udaljenost od gradova Bogatstvo zelenila i prirode za bavljenje turizmom Veliki broj OPG-a Kulturna baština Velik broj asfaltiranih nerazvrstanih cesta s malo prometa pogodno za biciklizam Blizina glavnih prometnica - autoput Zagreb- Goričan, pruga Zagreb-Varaždin-Kotoriba Nezagađenost okoliša Postojanje objekata čija obnova može poslužiti kao temelj za infrastrukturu za osnivanje i potrebe obrta ili proizvodnje Dosta obrazovanih mladih ljudi koji imaju visoku ili višu stručnu spremu Planirana izgradnja autoputa-povezivanje s krapinom Poljoprivredno zemljište pogodno za proizvodnju grožđa, tradicije u proizvodnji vina Rudno bogatstvo - ugljen Lovačko društvo sa tradicijom DVD s brojnim članstvom KUD Udruga „Trsek“	dvorana, kulturni, glazbeni i sportski događaji Potrebne su prostorije za razvoj udruga Nedovoljna promocija mjesta pada meteora Nedovoljna financijska sredstva Nedostatak poduzetničke zone Strah od nečeg novog Uređenje pristupnih cesta Poduzetnički inkubatori Poticaji u poljoprivredi Puno neobrađenog zemljišta Edukacija poduzetništva i obrtništva poljoprivrednika Slab poduzetnički duh Nedostatak znanja, kvalitetnih ljudi, neiskorišteni prirodni resursi Rascjepkane poljoprivredne parcele Relativno mala količina, odnosno površina zemljišta po kućanstvu Nema za sada jasne strategije na razini županije Malo radno sposobnog stanovništva Slabo poduzetništvo u promicanju novih ideja Poljoprivredno zemljište je dosta udaljeno od gospodarstva, puno troše vremena i goriva za prelaženje sa jednog polja na drugo Nema nikakve organizacije u smislu zadruga ili udruga Usitnjene parcele Teški brdoviti tereni, parcele pod nagibom-teža obrada Učestala klizišta Suša predstavlja problem jer nemamo mogućnosti navodnjavanja Nedostatak opreme za obrađivanje zemljišta Malen broj članova u odnosu na broj stanovnika Ne postoji zainteresiranost širokih masa pučanstva za podrškom rada KUD-a Loša posjećenost priredbi, premalo se izdvaja sa strane općine u udrugu, najveći teret kod događanja snosi kud, treba se sve bolje organizirati, podijeliti sve obaveze i sve će biti lakše Negativan odnos prema promjenama Nedostatak kvalitetnog i motivirajućeg menadžmenta Nedostatak vizije od strane pojedinaca u rukovodećoj strukturi Demotivirajuće djelovanje na ostale članove Nepovoljan strukturni raspored radno aktivnog stanovništva-članova udruge OŠ - nedostatna oprema u informatičkoj učionici, stara računala, nemoguće je instalirati nove računalne programe prema nastavnom planu-windows 7, office 2010, djeca su nezainteresirana jer kod kuće imaju bolju opremu, problem je i kod drugih učionica - fizika, kemija, nedostatak dvorane
--	--

	- nemogućnost bavljenja sportskim aktivnostim na području općine Trend je da djeca idu u druge škole u susjedne općine Općina je premala - broj stanovnika i prihodi Zbog udaljenosti djeca nemaju mogućnost pohađanja izvanškolskih aktivnosti, škola stranih jezika, sportske aktivnosti Slabija obrazovna struktura roditelja, uglavnom SSS i mladih ljudi koji ostaju Nedostatak malog broja učenika Nedostatak doma kulture-u fazi sanacije Treba izgraditi jednodijelnu dvoranu Educiranje i izobrazba članova (školoвање vatrogasaca i voditelja kulturnih sekcija, tamburaši, plesači, zbor) u društvu Osnovati neke druge udruge-planinari, mali nogomet
--	---

6.2 Strateški ciljevi i mjere

Prioritet 1. Uređenje komunalne infrastrukture

Mjera 1. Uređenje nerazvrstanih cesta

Podmjera 1.1. Proširenje postojećih cesta

Podmjera 1.3. Sanacija lokalnih cesta

Podmjera 1.4. Popravak cesta

Podmjera 1.5 Uređenje klizišta

Mjera 2. Uređenje mjesnih domova

Mjera 3. Uređenje groblja

Mjera 4. Uređenje šumskih putova

Mjera 5. Uređenje pješačkih staza

Mjera 6. Uređenje kanalizacija

Mjera 7. Uređenje bunara i ostalih izvora pitke vode

Prioritet 2. Razvoj turizma

Mjera 1. Razvoj ekološkog turizma

Mjera 2. Razvoj povijesnog turizma

Podmjera 2.1. Uređenje i izgradnja biciklističkih staza

Podmjera 2.2. Izgradnja i uređenje biciklističkih staza koje povezuju vinske podume i
Obiteljska poljoprivredna gospodarstva na području Općine

Podmjera 2.3. Izgradnja i uređenje poučnih staza koje povezuju povijesne objekte na
području Općine

Mjera 3. Razvoj lovnog turizma

Mjera 4. Razvoj seoskog turizma

Mjera 5. Razvoj kulturnog turizma

Mjera 6. Edukacija stanovništva u turističke svrhe

Prioritet 3. Razvoj poljoprivrede

Mjera 1. Razvoj plasteničke proizvodnje

Mjera 2. Razvoj niskih poljoprivrednih kultura

Mjera 3. Razvoj ekološke poljoprivrede

Mjera 4. Uređenje poljoprivrednih putova i pristupnih mostova

Mjera 5. Izgradnja objekata za finalnu preradu

Podmjera 5.1. Izgradnja mini klaonice

Podmjera 5.2. Izgradnja mini sirane

Podmjera 5.3. Izgradnje hladnjače za voće i povrće

Prioritet 4. Razvoj gospodarstva

Mjera 1. Izgradnja poduzetničke zone i unapređenje postojeće

Mjera 2. Izgradnja poduzetničkog inkubatora

Mjera 3. Dovršetak poduzetničke zone

Mjera 4. Edukacija stanovništva u sektoru gospodarstva i poduzetništva

Mjera 5. Razvoj i izgradnja sunčanih elektrana

Prioritet 5. Razvoj društvenih djelatnosti

Mjera 1. Razvoj postojećih udruga

Mjera 2. Rad na konkurentnosti udruga

Mjera 3. Educiranje stanovnika o općini

Mjera 4. Edukacija stanovnika o mogućnostima samozapošljavanja

Mjera 5. Uređenje postojećih dječjih i sportskih igrališta

Mjera 6. Razvoj i izgradnja obiteljskih staračkih domova

Mjera 7. Poboljšanje povezivanja općine Hrašćina sa ostatkom županije javnim prijevozom.

Prioritet 6. Razvoj zaštite okoliša

Mjera 1. Razvoj sustava za praćenje zaštite okoliša

Mjera 2. Adekvatno saniranje gospodarskog otpada

Mjera 3. Postavljanje solarnih ploča

Mjera 4. Izgradnja kompostišta za adekvatno saniranje poljoprivrednog otpada

6.3 Projekti i prioriteti unutar Općine Hrašćina

6.3.1 Prioriteti razvoja

- Izmjene i dopune Prostornog plana Općine Hrašćina primjerenog daljem razvoju općine i njenih subjekata povoljnog za razvoj te očuvanje kulturne baštine i povijesnog vizualnog identiteta
- Izrada Studije razvoja ruralnog turizma te načina kako objediniti sve resurse s ciljem jačeg turističkog razvoja Općine te donošenje mjera za njegov kvalitetniji, brži i konkurentniji razvoj
- Izgradnje sustava odvodnje otpadnih voda s pročištačem i javne vodovodne mreže u svim naseljima općine
- Izgradnja gospodarskih zona predviđenih u PPU općine
- Obnova i adaptacija cesta i javne rasvjete
- Rekonstrukcija niskonaponske mreže zbog planiranih i aktualnih gospodarskih aktivnosti
- Obnova i adaptacija groblja i mrtvačnica
- Obnova adaptacija i izgradnja dječjih igrališta, škola i vrtića
- Izgradnja nogostupa i autobusnih ugibališta sa nadstrešnicama zbog sigurnosti djece i mještana
- Uređenje, adaptacija i izgradnja društvenih i mjesnih domova
- Sanacija kulturno povijesnih spomenika i sakralnih objekata
- Sanacija poljskih putova i pristupnih mostova

- Izrada projektnih dokumentacija i studija važnih za aplikaciju na resurse bespovratnih sredstava kao što su bespovratna sredstva za ulaganje u infrastrukturu iz Fondova Europske Unije, sredstva resursnih ministarstava kao što je Ministarstvo Turizma i sva resursna ministarstva koja će objaviti natječajne vezane za jedinice lokalne samouprave i to po prioritetima iz ovog plana.
- Stvaranje sinergije kroz javno privatna partnerstva u svrhu kvalitetnije i brže realizacije prioriteta projekata koji će donijeti povećanje broja zaposlenih u Općini Hrašćina.
- Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta na području Općine Hrašćina.

6.3.2 Razvoj poduzetničkog inkubatora

Poduzetnički inkubatori okupljaju male poduzetnike koji tek počinju poslovati ili su u fazi rasta i razvoja i nemaju vlastiti prostor. Upravo inkubatori omogućuju poduzetnicima korištenje poslovnog prostora po vrlo povoljnim uvjetima (bez najamnine ili uz smanjenu najamninu) ograničen broj godina. Osim poslovnog prostora, korisnicima su na raspolaganju poslovna infrastruktura, intelektualne i poslovne usluge i dr. U razdoblju inkubacije nakon čega bi trebali postati samostalni i prepustiti mjesto u inkubatoru drugom poduzeću.

Jedan dio usluga poduzetničkog inkubatora je općeg karaktera (administrativni servisi, računovodstvo, pomoć u vođenju i upravljanju poslovanja i dr.) i može se osigurati unutar samog inkubatora, a dio usluga može se obavljati i za vanjske korisnike.

Cilj je poduzetničkih inkubatora ponajprije generiranje novih malih tvrtki na temelju inovacijskih ili poduzetničkih projekata koji se razvijaju u samom centru.

Razina I.

Ona bi obuhvaćala poslove vođenja administrativnih poslova

Razina II.

Obuhvaća najam prostora u kojem bi tvrtke korisnici poslovale. Postojale bi dvije vrste poslovnih prostora.

Razina III.

Posljednja, treća razina obuhvaća intelektualne i usluge prodaje i plasmana usluga i robe.

7. PROGRAMI STRUKTURNIH I KOHEZIJSKIH FONDOVA EU-A IZ KOJIH SE PREPORUČA FINANCIRANJE PROJEKATA

7.1 Programsko razdoblje 2016. - 2021.

U programskom razdoblju 2016-2021, korištenje EU fondova je, za razliku od programskog razdoblja 2007-2013, uvjetovano postizanjem konkretnih rezultata kroz:

- Koncentraciju na ciljeve i prioritete strategije *Europa 2020*
- Podržavanje integralnog planiranja
- Okrenutost rezultatu – kontrola napretka prema dogovorenim ciljevima
- Obavezni output indikatori i indikatori rezultata
- Ispunjenost prethodnih uvjeta
- Jačanje teritorijalne kohezije
- Pojednostavljenje provedbenih procedura, procedura prikazivanja troškova i usklađivanje pravila prihvatljivosti

Dokument EUROPA 2020 definira 11 tematskih ciljeva i to:

1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
2. Povećanje pristupa, korištenja i kvalitete informacijskih i komunikacijskih tehnologija
3. Povećanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (za ERDF), poljoprivrednog sektora (za EAFRD) te ribarskog i akvakulturnog sektora (za EMFF)
4. Podupiranje prijelaza na niskougljično gospodarstvo u svim sektorima
5. Promicanje prilagodbe na klimatske promjene, prevencija i upravljanje rizikom
6. Zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa
7. Promicanje održivog transporta i otklanjanje čepova u ključnim mrežnim

infrastrukturama

8. Promicanje zapošljavanja i podupiranje mobilnosti radne snage
9. Promicanje socijalne uključenosti i borba protiv siromaštva

10. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje
11. Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave

U Republici Hrvatskoj je za određivanje prioriteta za financiranje unutar navedenih tematskih ciljeva osnovano sedam tematskih radnih skupina uključujući i tematsku radnu skupinu za izradu Ekonomskog programa.

Operativni programi

Ministarstvo poljoprivrede, Uprava vodnoga gospodarstva sudjelovalo je u radu tematske radne skupine III. koja pokriva tematske ciljeve pod točkom 4., 5. i 6., te tematske skupine VII. koja je bila zadužena za izradu Ekonomskog programa.

Za dostizanje navedenih ciljeva na raspolaganju su slijedeći Europski strukturni i investicijski fondovi:

ERDF – Europski fond za regionalni razvoj

Sredstva ERDF-a namijenjena su smanjenju razlika u razvoj između pojedinih članica EU-a: ulaganja u infrastrukturu, proizvodnju, malo i srednje poduzetništvo te regionalni razvoj.

ESF - Europski socijalni fond

Cilj korištenja Socijalnog fonda je ekonomska i socijalna kohezija kroz podizanje životnog standarda i smanjenja razvojnih razlika među regijama / članicama. Prioriteti su unaprjeđenje mogućnosti zapošljavanja i samozapošljavanja, edukacija, fleksibilnost tržišta rada, socijalna uključenost i dr.

CF – Kohezijski fond

Koristi se za financiranje velikih infrastrukturnih projekata (> 25 odnosno >50mn EUR) na području prometne infrastrukture i zaštite okoliša, u zemljama čiji je BDP < 90% prosjeka EU.

EARDF - Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Fond je namijenjen poticanju konkurentnosti (modernizacija, prilagodna standardima EU, razvoj infrastrukture i dr.), zaštiti okoliša i upravljanje zemljištem, gospodarska raznolikost i kvaliteta života.

EMFF - Europski fond za pomorstvo i ribarstvo:

Osnovni cilj Europskog fonda za ribarstvo je osiguravanje održivog ribarstva u EU, a njegova sredstva namijenjena su prilagodbi ribarske flote radi postizanja veće konkurentnosti, zaštiti okoliša, obrazovanju u ribarstvu i pratećoj industriji, te povećanju raznolikosti gospodarskih aktivnosti u ribarskim zajednicama.

Osnovni strateški i programski dokumenti u programskom razdoblju 2015-2021 su:

1. Zajednički strateški okvir (Common Strategic Framework – CSF) - Opsežna investicijska strategija koja prevodi ciljeve dokumenta Europa 2020 u ključne aktivnosti za kohezijske i strukturne fondove, uspostavlja koordinacijske mehanizme između fondova, olakšava teritorijalnu i sektorsku koordinaciju intervencija sa drugim relevantnim politikama i instrumentima EU. Zajednički strateški okvir je prilog regulativi za strukturne i kohezijske fondove, dakle obvezujući je.
2. Partnerski ugovor – ugovor između EU i svake zemlje članice kojim se definira financiranje iz CSF fondova. Analiza razvojnih potreba sa referencom na tematske ciljeve i ključne aktivnosti iz CSF i ciljeve
3. Operativni program je provedbeni dokument usklađen s Partnerskim ugovorom kojim su:
 - definirani prioriteti sa specifičnim ciljevima, financijske alokacije iz EU fondova i nacionalno sufinanciranje
 - postavljeni financijski i output indikatori u odnosu na postavljene troškove i operacije koje se financiraju, te indikatori rezultata za prioritet
 - opisane aktivnosti poštujući principe jednakosti spolova, nediskriminacije i održivog razvoja.

7.2 Poljoprivreda i CAP (Common Agricultural Policy)

Hrvatsku poljoprivredu će ulaskom u Europsku uniju određivati u najvećem dijelu zajednička poljoprivredna politika Europske unije (Common Agricultural Policy – CAP), zato je potrebno se upoznati s temeljnim odredbama dokumenata po kojima se provode u praksi mjere CAP-a.

CAP je sustav poticaja i programa koji iznosi 54,7 milijardi €, odnosno 43 % proračuna Europske Unije. CAP kombinira direktne poticaje za kulture uključujući garantirane minimalne cijene za određene proizvode, uvozne tarife i kvote na određenim proizvodima izvan Europske unije. Sadašnja reforma koja je u tijeku trebala bi smanjiti uvozne kontrole i preusmjeriti poticaje u odnosu na zemljišne površine, a ne prema određenim kulturama. Ta će prijelazna faza trajati do 2021 godine.

Do 2023. godine očekuje se postupno smanjenje subvencija koje bi trebale iznositi 32 % proračuna, a očekuje se povećanje razvojnih fondova EU regionalne politike. Temeljni je cilj CAP-a osigurati farmerima dostojan životni standard, potrošačima osigurati kvalitetnu hranu po prihvatljivim cijenama i sačuvati ruralno naslijeđe.

Povijest i očekivani razvoj CAP-a

Europska komisija osnovala je CAP 1960. godine, a 1957. godine je ustanovljeno zajedničko tržište Rimskim Ugovorom 1957. godine. Početni ciljevi Rimskog ugovora bili su:

1. Povećanje produktivnosti promocijom tehničkog napretka i postizanjem optimalne uporabe faktora proizvodnje, posebno rada
2. Osigurati dostojan životni standard ruralne zajednice
3. Stabilizirati tržište
4. Osigurati dostupnosti opskrbe
5. Osigurati potrošačima hranu po prihvatljivim cijenama

CAP je prepoznao potrebu različite socijalne strukture ruralnih područja i prirodnih dispariteta između različitih poljoprivrednih regija i potrebe za postupnim prilagođavanjem i izravnavanjem stupanja njihovog razvitka.

Tada su određene tri vrste mjera:

1. Interventne cijene u slučaju poremećaja na tržištu
2. Izravni poticaji poljoprivrednim proizvođačima kojima su isplaćivani po zemljišnoj površini i količini proizvodnje za određenu kulturu, a što je reformom 2005. ukinuto te je ostalo samo načelo zemljišne površine kao kriterijima, a pojačana je komponenta povoljnog utjecaja na okoliš
3. Kvote koje su bile isplaćivane za stavljanje u strane bile su tzv. kvote stavljanja u stranu tj. smanjenja proizvodnje za određene proizvode kao što su mlijeko, žito i vino zbog prijetnje hiperprodukcije. Sada se također postupno napušta ta metoda stimuliranja, zbog rastućih cijena i povećane potrebe za hranom, odnosno biogorivima.

Godine 1984. ustanovljene su kvote mlijeka koje su dovele do sadašnjih nestašica mlijeka jer su ograničavale pojedine zemlje u apsolutnim iznosima proizvodnje.

Agenda 2000. uvela je termin multifunkcionalnosti poljoprivrednih aktivnosti nastojeći ojačati tri područja:

1. Agroekološke programe
2. Podršku za najzapostavljenija područja
3. Potporu u investiranju s ciljem podizanja poljoprivredne produktivnosti i konkurentnosti

Reforma 2003. provedena je istovremeno s ulaskom 10 novih zemalja istočne i južne Europe. Ta reforma dala je veću slobodu zemljama članicama da odaberu dali će se potpore isplaćivati na razini pojedinih gospodarstava ili na regionalnoj osnovi. Korisnici imaju veću fleksibilnost i mogu sami određivati što će proizvoditi osim voća, povrća i stolnog krumpira. Zauzvrat moraju svoju zemlju držati u dobrom stanju plodnosti uz primjenu svih mjera očuvanja okoliša.

Sve više se kao kriterij dodjeljivanja potpora uvodi provođenje mjera zaštite okoliša, dobrobit životinja, kvaliteta i sigurnost hrane te investicije u podizanje produktivnosti. Iz istog razdoblja tj. 2003. godine datiraju i mjere smanjenja stakleničkih plinova što bi trebalo postići u 5,75 % do 2010 i 8 % do 2007, a to praktički znači korištenje obradive zemlje za proizvodnju biogoriva.

U međuvremenu se kroz praksu došlo do spoznaje da je to neprovedivo, budući da Europa ne raspolaže dostatnim slobodnim površinama koji bi namijenila proizvodnji biogoriva jer bi u suprotnom izazvala nesrazmjerno veće povećanje cijena hrane.

Jedan od mogućih pravaca u kojem će evoluirati daljnja reforma CAP-a biti će ukidanje načela financijske solidarnosti, što će značiti da se svaka zemlja financira posebno. Daljnja posljedica je da će bogate zemlje, kao Njemačka, Francuska, Nizozemska i Švedska moći više izdvajati za potporu svojoj poljoprivredi dok će nove članice osobito iz Južne i Istočne Europe moći daleko manje izdvajati za iste namjene. To će značiti da neće moći srednjoročno doseći istu tehnološku i konkurentsku razinu proizvodnje kako bi dostigla tradicionalne članice.

Smatra se da će to biti jedan od glavnih prijedora u debatama o daljnjoj reformi CAP-a. Predstoje također i tvrdi pregovori za promjene u statusu:

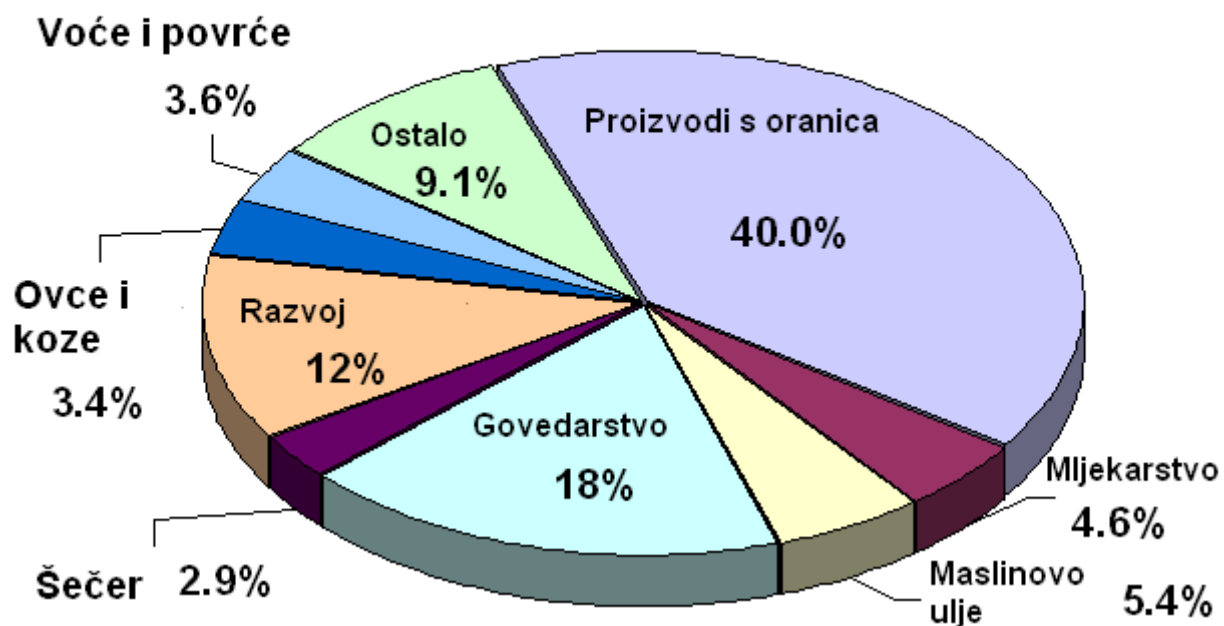
1. Mliječnih kvote - najvjerojatnije da slijedi postupno ukidanje tih kvota zbog rastuće svjetske potražnje i već sada nedostatne proizvodnje, pa je postalo apsurdno ograničavati količine
2. Alokacija i transparentnost u CAP isplatama – u sustavu postoje mnoge nejasnoće te sve strane traže preglednost isplata i dostupnost informacija
3. Biogoriva - cilj je smanjenje CO₂ emisije za 20 % u sljedećih 13 godina, a komisija očekuje da će obnovljiva energija do 2020 iznositi 20 % od ukupne potrošnje od čega minimum 10 % biogoriva. Upravo to je postalo

problematično zbog nemogućnosti da se značajnije zemljišne površine prenamjene za proizvodnju biogoriva, a bez da se izazovu veći poremećaji na tržištu hrane.

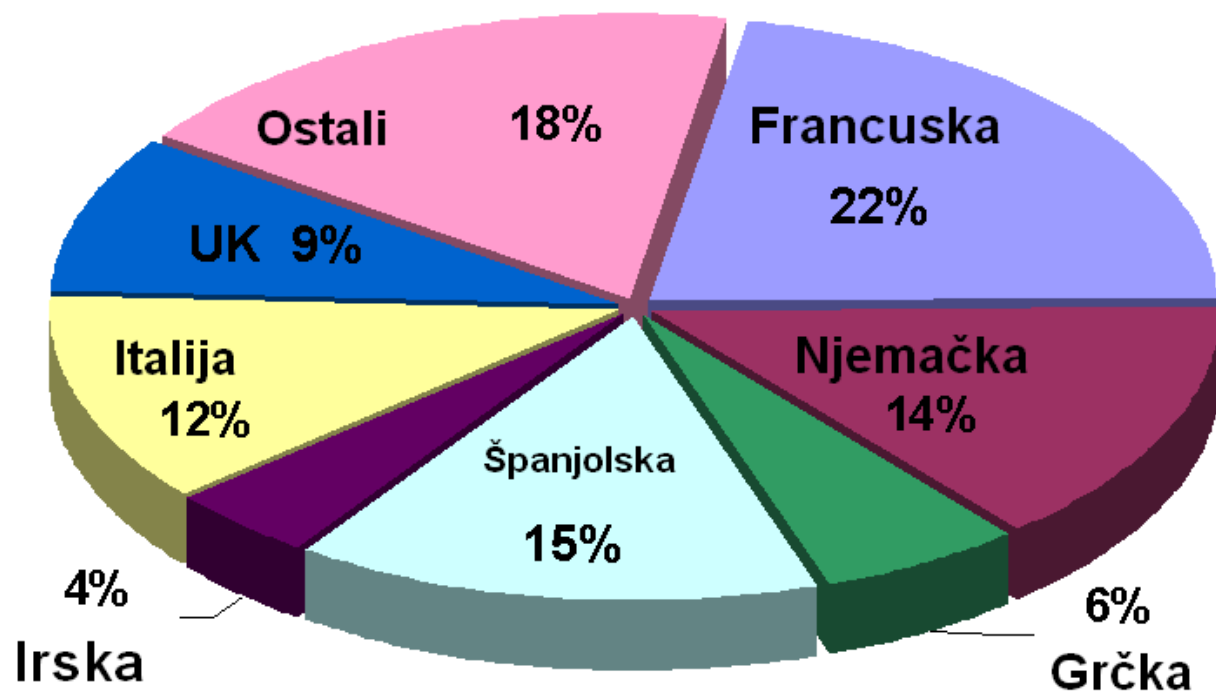
Nove zemlje se smatraju oštećene zbog toga što najveći dio potpora odlazi velikim proizvođačima, a u novim članicama raspoložive su manje zemljišne površine po jednom proizvođaču što ih stavlja u neravnotežan položaj.

Važno je biti upoznat s činjenicama o mogućoj daljnjoj evoluciji politike i prakse CAP-a kako ne bismo imali iluzije i prevelika očekivanja o mogućem sponzorstvu našim poljoprivrednim proizvođačima.

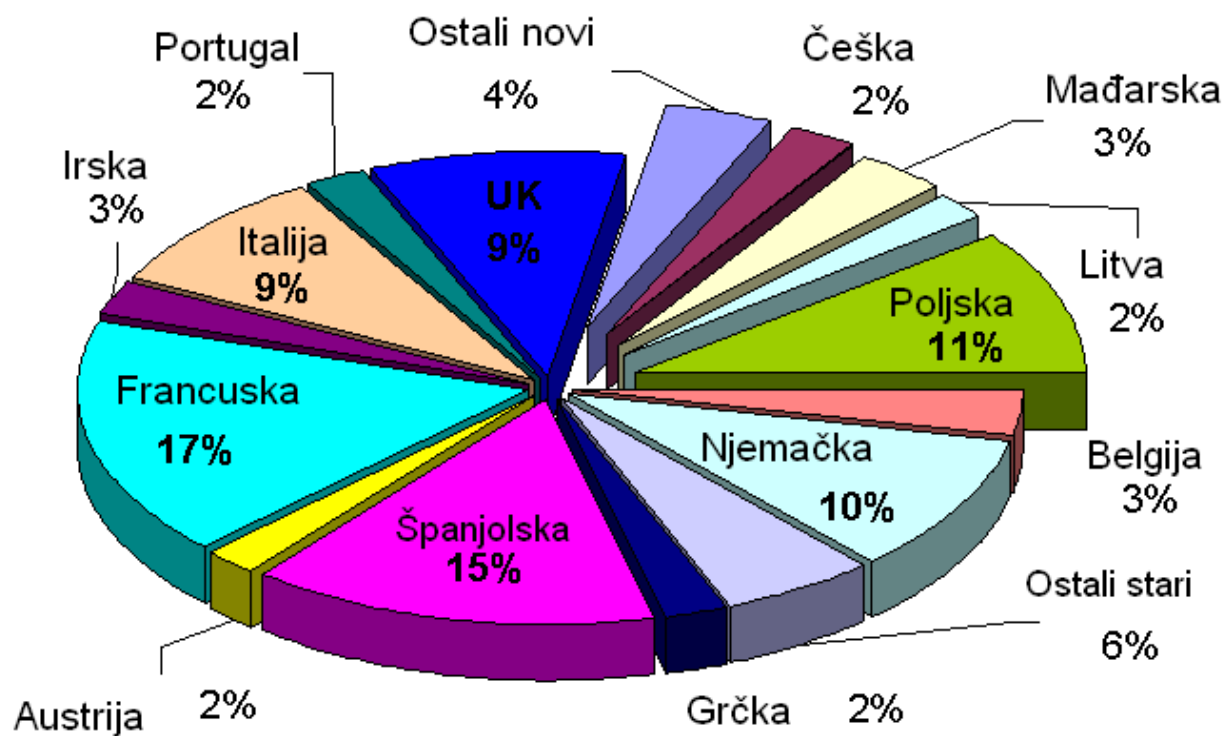
Sektorska struktura fondova CAP-a

Struktura korisnika CAP-a

Postotak obradivih površina u EU po zemljama

Zaključna razmatranja uz CAP

Zajednička agrarna politika u priličnoj je mjeri evoluirala od svojih početnih načela i ciljeva. Dok je po utemeljenju bilo važno podupirati što veću proizvodnju uz dobivanje velikih količina jeftinih proizvoda današnja doktrina temelji se na postizanju ravnoteže koja će prevagnuti prema kvaliteti, ekološko prihvatljivoj proizvodnji i očuvanju okoliša, osiguranju određene količine biogoriva kao dijela obnovljivih izvora energije.

Zemlje nove članice ne mogu više računati na linearnu participaciju u fondovima CAP-a iz razloga što među vaneuropskim zemljama raste otpor i pritisci da se potpore CAP-a smanje jer prema njihovim shvaćanjima stvaraju nepotrebne poremećaje u paritetima cijena, umjetno smanjujući troškove proizvodnje u Europi i samim time nelojalnu konkurenciju prema proizvođačima iz trećih zemalja.

Takva shvaćanja prodiru i u zemljama EU-a pa se sve više zastupa stajalište da bi preusmjeravanjem obilnog financiranja putem CAP-a prema drugim sektorima bili postignuti daleko veći razvojni efekti, a da bi se dostupnost hrane po povoljnim cijenama mogla postići ukidanjem sadašnjih diskriminatornih uvoznih nameta. Takva se politika pokušava artikulirati u okviru WTO-a u svim pregovorima o usklađivanju tarifa između vodećih industrijskih zemalja i nerazvijenog dijela svijeta.

Od svega ovoga za nas je bitno usvojiti ta nova doktrinarna načela koja će najkraće upućivati na:

- Okrupnjavanje zemljišnih površina
- Proizvodnju visokokvalitetnih proizvoda
- Smanjenje nitratnih gnojiva po jedinci površine (u tomu Hrvatska neće imati problema jer ni sada ne postoji prekomjerno korištenje umjetnih gnojiva).
- Također se valja oduprijeti očitoj zabludi da se može proizvesti dovoljno biogoriva koliko predviđaju energetske povelje, a da se značajno ne smanjuju površine namijenjene proizvodnji hrane

Kriteriji za odabir projekata

Odabir projekata važan je proces. Projekti odabrani za provedbu kroz PUR moraju biti u skladu s dogovornom PUR strategijom te s županijskim i nacionalnim strategijama i planovima. Projekti moraju biti izvedivi i moraju biti selektirani na transparentan način. Ove i druge kriterije razmotrila je konzultantska tvrtka Jaić Consulting d.o.o. te donijela odluku o procesu odabira projekata i njima pripadajućim kriterijima opisanim u Tablici 4.1

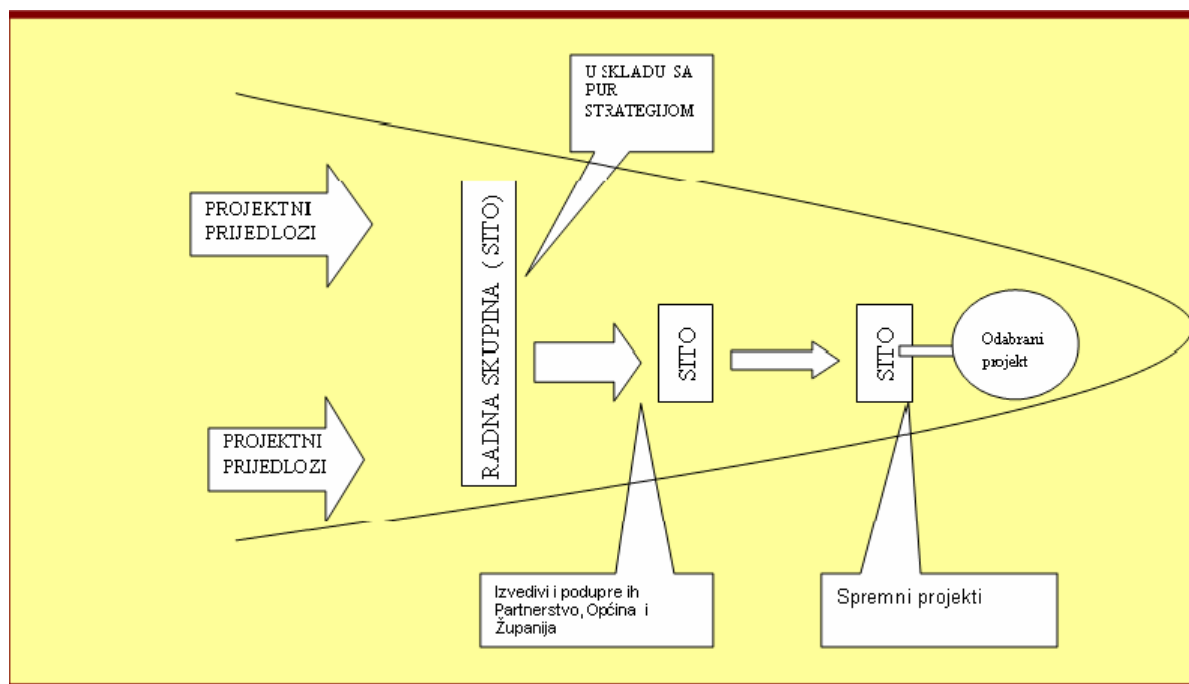
Tablica 4.1: Dogovorni kriteriji za odabir projekata

Stupanj	Kriteriji (Projekti bi trebali)	Ishodi
IDENTIFIKACIJA Ovim se procesom odabiru projekti.	Mogu biti u bilo kojoj fazi razvoja projekta, od početne zamisli do detaljnog plana, ali moraju: ☐ Odražavati Strategiju razvoja tj. pozivati se na pitanja iz osnovne i SWOT analize i proizlaziti iz prioriteta i mjera Strategije razvoja. ☐ Podudarati se sa ostalim odobrenim planovima (tj. postojećim i odobrenim nacionalnim/ županijskim prostornim planovima i planovima jedinica lokalne samouprave) <u>I u najboljem slučaju bi trebali:</u> - Pridonositi poboljšanju ekološkog upravljanja Općine Hrašćina ☐ Pridonositi održanju lokalne infrastrukture ☐ Graditi lokalne kapacitete u privatnom ili javnom sektoru ☐ Općenito se prilagođavati horizontalnim načelima EU	Dugačka lista projekata s pravom prvenstva koji zadovoljavaju kriterije podijeljene po sektorima. Ti sektori bi se u potpunosti trebali prilagoditi vladinim (i donatorskim) sektorima. Karakteristični sektori bi bili: ☐ Razvoj poduzetništva ☐ Razvoj poljoprivrede ☐ Infrastruktura i "smeđi okoliš" (kanalizacija, odlagališta otpada i sl.) ☐ Prosvjeta i razvoj ljudskih resursa ☐ Zdravstvo i socijalna skrb ☐ Kulturna baština, zeleni okoliši turizam

Stupanj	Kriteriji (Projekti bi trebali)	Ishodi
DAVANJE PRVENSTVA (PRIORITETA) Primjena ovih kriterija će se poslužiti prethodno utvrđenim podacima koji uključuju izbor, opseg, troškove i dobrobiti. Ako su ovi nepostojeći, ostaje neizvjesno da li će projekt biti svrstan pod projekte sa pravom prvenstva.	Obavezni kriteriji: <i>Mora biti označen kao projekt sa pravom prvenstva od strane Partnerskog odbora</i> <i>Može se brzo razviti u potpuno izvediv i ponuditi detaljni plan izvedbe – (bez značajnijih tehničkih, ekoloških, financijskih, privrednih ili socijalnih pitanja)</i> <i>Može se brzo izgraditi – npr. nabavka zemljišta ne predstavlja problem, postojeća lokacijska/gradjevinska dozvola</i> <i>Raspoloživa sredstva sufinanciranja. Prikazati druge izvore sufinanciranja do 20 % troškova projekta</i> <i>Početna procjena optimizira dobit prema troškovima</i> <i>Može biti rukovođen i održavan od strane odgovorne organizacije</i> Poželjni kriteriji: <i>Da predstavlja preduvjet za provedbu slijedećih projekata</i> <i>Potencijalno privlači dodatne Fondove Općini i Županiji</i> <i>Nadopunjuje ostale projekte Strategije razvoja</i> <i>Promovira socijalnu</i>	Lista VISOKO PRIORITETIZIRANIH projekata u svakom od sektora koji uglavnom zadovoljavaju pred izvedbu. Ovo prilagođavanje prioriteta na lokalnoj razini sa prioritetima vlade i donatora olakšava pristup sredstvima financiranja. Projekti iz svakog sektora trebaju biti upakirani tako, počevši od onih sa najvećim pravom prvenstva, da se što bolje prilagode postojećim sredstvima financiranja. Ako je projekt sa pravom prvenstva proglašen neizvedivim, onda se mogu uključiti daljnji prioritetni projekti iz istog sektora.

	<i>uključenost</i>	
NACRT PROJEKATA za sve projekte sa pravom prvenstva	SVI prioritetni projekti trebali bi uključivati: • Predmet, prioritet i mjeru za koju se veže prijedlog projekta • Kratki opis postojeće situacije • Kratki opis prijedloga rješenja koji sadržava mogućnosti, ciljne korisnike, dopunske projekte i operativne odgovornosti • Trenutni status pripreme • Sva ključna pitanja u vezi sa okolišem ili nabavkom zemljišta Uključenje u prostorni plan za visoko prioritetne projekte: • Točni izdaci u rasponu od manje ili više 25 % • Početna procjena o koristima • Definiranje organizacije za sufinanciranje (i fondovi) • Kratak pregled plana primjene sa pripremljenim vremenskim tijekom i odgovornostima.	Matrica za projekte sa pravom prvenstva prema sektoru kao što je pokazano u tablici ispod:

Od projektnog prijedloga do provedbe projekta!

“Prosijavanje” Proces odabira projekata: Neki projekti možda neće uspjeti!

Ako nisu jasno opravdani i odgovarajući tj. ako nisu u skladu s PUR strategijom i nacionalnim programima i prioritetima donatora itd.

Okvirni prioritetni projekti i “pipeline” (mreža) projekata

Dogovorni kriteriji za odabir projekata vode identifikaciju projekata. To je dinamičan proces, i uključuje davanje prvenstva (prioriteta) onim projektima koji su u skladu s PUR strategijom i koji su spremni za provedbu odnosno kompletirani s potpunom i pozitivnom procjenom izvedivosti. Slijedeći nakon tih prioritetnih projekata biti će oni projekti koji trebaju biti detaljizirani do različitih stupnjeva. Svi ti projekti sačinjavaju “pipeline” projekata koji se jednostavno mogu podijeliti na slijedeće:

- **Projekte koji su spremni za provedbu** - Projekti spremni za provedbu, sve potrebne dozvole su dobivene i potpuna procjena izvedivosti je završena i pozitivna.

- ***Projekte koji zahtijevaju potpunu procjenu izvedivosti*** - Projekti koji mogu imati pozitivnu pred-studiju izvedivosti, ali za koje je sada potrebna potpuna studija izvedivosti, detaljni plan i/ili procjena troškova i koristi (cost-benefit analiza).
- ***Projekte za koje su još potrebne pred-studije izvedivosti te početne procjene učinaka***
- ***Projekti koji zahtijevaju procjenu izvedivosti i ranu procjenu učinaka.***
- ***Projektne prijedloge*** - Ideje koje će trebati razviti u projekte.

Očekuje se da će se cjelokupni "pipeline" projekata izraditi na način pokazan na slici 5.2. Ideja je razvijati sve više i više prikladnih projekata za provedbenu fazu nego što je slučaj na početku provedbe PUR -a. Slika 5.2 je shematski prikaz relativnih udjela svakog sektora tijekom vremena.

"Pipeline" projekata je proces koji se često opisuje kao početni dio upravljanja projektnim ciklusom. Projektne ideje najvažniji su dio ovog procesa. Ideje se moraju u budućnosti tražiti putem dobro organiziranih javnih poziva što će omogućiti široko sudjelovanje u PUR procesu (i općenito u razvoju Općine). Taj postupak valja ponoviti dvaput godišnje kako bi se osiguralo da se dobre ideje, u bilo koje vrijeme tijekom ovog postupka, mogu razviti u projekte. Sve ideje dostavljaju se u sličnom formatu koji se može prenijeti u bazu podataka i razvrstati prema ključnim kriterijima.

Priprema projekata mora se obavljati za mnogo projekata prema njihovom stupnju pripremljenosti za provedbu. U bilo koje vrijeme, projekti koji su spremni za provedbu biti će u početnom stadiju provedbe dok će se istodobno raditi studije izvedivosti i pred-izvedivosti za druge projekte, u nadi da će se "proizvesti" projekti spremni za provedbu odmah nakon kraja provedbe prvog kruga projekata. Cilj je da se uvijek ima u provedbi što više relevantnih projekata u Općini – koliko god sustav to može

podnijeti. Posebice relevantni projekti su oni koji mogu kombinirati više od jednog prioriteta. To bi moglo uključivati one projekte koji razvijaju i čine dostupnom nove ili odgovarajuće tehnologije za lokalne tvrtke kroz predloženi lokalni Centar za nove tehnologije. Time bi se rješavale poslovne potrebe za uslugama, potreba za razvijanjem veće lokalne stručnosti na visokim položajima te potreba za boljim povezivanjem obrazovanja s potrebama lokalnih poduzeća.

HORIZONTALNE TEME EUROPSKE UNIJE

Strategija razvoja Općine Hrašćina zamišljen je tako da se adekvatno odnosi prema slijedećim važnim razvojnim temama Europske unije:

- Razvoj informacijskog društva
- Promocija jednakih mogućnosti i ljudskih prava
- Upravljanje okolišem i "održivost"
- Nastavak privatno-javnog partnerstva i učinkovite demokracije

Strategija informacijskog društva za Općinu Hrašćina

Informacijsko društvo se već pokazuje kao jedan od glavnih pokretača ekonomskih i društvenih promjena u Europi. Više nije slučaj da je ekonomski rast moguć ako samo neki pojedinci imaju pristup informacijama. Prijelaz prema informacijskom društvu zahtijeva sudjelovanje svih. No njegov potencijal nije u Općini Hrašćina u potpunosti iskorišten iako je prepoznato da je informacijska i komunikacijska tehnologija (IKT) bitna komponenta za povećanje poslovne konkurentnosti.

Poslovna upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) u Općini Hrašćina relativno je niska u usporedbi s drugim općinama i regijama u Hrvatskoj i vrlo niska u usporedbi sa razvijenim regijama Europske unije. Uz sve veći broj konkurentskih tvrtki u drugim zemljama i općinama koje iskorištavaju prednosti

proširenih tržišnih prilika, važno je da sva poduzeća mogu iskoristiti prednosti IKT-a i da njihovi zaposlenici imaju za to potrebne vještine.

Postoji opasnost da će informacijsko društvo načiniti **digitalnu podjelu** i povećati mogućnosti onima koji već posjeduju određene vještine, istovremeno smanjujući mogućnosti onima koji ih ne posjeduju. Predviđeno je da će PUR i Općina uzvratiti sistemskom integracijom IKT vještina u sve vrste aktivnosti, a osobito za aktivnosti za koje je važno razviti osnovne i ključne vještine. Oni kojima nedostaju osnovne/ključne vještine najvjerojatnije će imati najslabiji pristup IKT uslugama i opremi.

Neupoznatost s IKT-om vjerojatnije će povećati poteškoće koje pojedinci imaju pri pristupanju mogućnostima i sad i u budućnosti. Stoga će se posebno poticati projekti u području prioriteta ispod osnovnih i ključnih vještina kako bi se pokazalo da su ICT vještine uzete u obzir u smislu sadržaja i isporuke (učinak pokazivanja) predloženih aktivnosti treninga. Aktivnosti osnovnih i ključnih vještina trebale bi osigurati da igraju ulogu u opremanju sudionika da postanu sudionici digitalnog doba sigurni u svoje znanje i upotrebu IKT-a. Općina će igrati ključnu ulogu u tome da informacijsko društvo bude među glavnim temama Strategije razvoja.

S vremenom će informacijsko društvo utjecati na način na koji gotovo sve tvrtke u Općini posluju. Neke su već svjedokom dolaska novih konkurenata koji nisu postojali prije dvije ili tri godine. Novi kanali isporuke pružaju i mogućnosti i prijetnje. Oni koji reagiraju najbrže i idu u korak s novim razvojem dobit će najviše od nove dinamike poslovnog okruženja. Imati mogućnost odgovora na uvijek promjenjivo tržište, zahtijeva mogućnost i ključne vještine koje su prethodno uočene kao važan element strategije. To se naročito odnosi na sektore i tvrtke na određenim lokacijama koje koriste tehnologiju kako bi prevladale probleme koje uzrokuje njihov periferan položaj, imaju mogućnost proširiti se tamo gdje to prije nije bilo moguće, jačajući i modernizirajući time gospodarstvo.

Provedba strategije informacijskog društva

Strategija će se provoditi kroz cijelu strategiju razvoja, a stavljanje IKT-a među najvažnije teme važno je za univerzalno sudjelovanje u informacijskom društvu. Gotovo svi aspekti PUR-a imat će neku ulogu u isporučivanju različitih aspekata strategije. Osobito **vježbe podizanja svijesti** moraju biti dio ne samo poslovnog okruženja, nego i inicijativa za obuku i postizanje vještina u svrhu promicanja ruralnog razvoja i zajednice. Nadalje, kao dio provedbe PUR -a raditi će se na slijedećem:

- Osiguravanju da novi objekti imaju odgovarajuću infrastrukturu informacijske i komunikacijske tehnologije
- Pružanju informacija putem IKT-a o svim savjetodavnim i marketinškim aktivnostima
- Pružanju fleksibilne IKT obuke dostupne što široj javnosti
- Osiguravanju da aktivnosti na poslovnom razvoju iskorištavaju IKT gdje god je to moguće.

Svaki projekt i podnositelj projekta biti će "provjeravan" prema tome kako će projekt dalje razvijati informatičku tehnologiju u Općini. Biti će pripremljene **smjernice** svim podnositeljima projekata. Ove smjernice namijenjene su kao pomoć podnositeljima projekata da znaju koji je minimalni prag kvalitete za IKT kao horizontalne teme u Općinskoj Strategiji razvoja.

Smjernice će biti pripremljene prema vrsti aktivnosti projekta kako bi se potaknulo razumijevanje najboljih praksi i da bi se upozorilo podnositelje projekata na načine na koje IKT sve više utječe na gospodarski i osobni život u Europi.

Ovim smjernicama nije namjera da pokriju svaki primjer. Podnositelji projekata potiču se da budu kreativni u načinima na koje IKT može dodati vrijednost. Podnositelji

projekata se moraju izjasniti koje akcije su već poduzeli ili namjeravaju poduzeti i kako se to odnosi na sveprisutnu temu o IKT-u. Primjeri kako se IKT može koristiti u raznim razvojnim programima slijede u nastavku (biti će traženo od podnositelja projekata da opišu i brojčano izraze, ukoliko je to moguće, kako će se informacijska i komunikacijska tehnologija koristiti u njihovim projektima).

Projekti koji uključuju osobni razvoj i razvoj zajednice

Razvoj zajednice povezan je s pružanjem lokalnih usluga kako bi se zadovoljila lokalna potreba, a često ih isporučuju organizacije iz zajednice ili dobrovoljne organizacije. IKT igra sve važniju ulogu u pomaganju zajednicama i dobrovoljnim organizacijama da se učinkovitije posvete svojim klijentima, zagovarateljima i sponzorima. IKT također omogućuje elektronsku isporuku usluga u zajednici ili da se fizičko pružanje usluga u zajednici obogati digitalnim sadržajem.

Razvoj zajednice se također odvija putem IKT-a, putem projekata koji lokalne ljude uključuju u projekte koji imaju za njih nešto značajno, kao što je lokalna ili obiteljska povijest. Na taj način lokalni ljudi se potiču na učenje IKT vještina, fokusiranje na projekt na koji je zajednica ponosna i razvoj osobnih vještina, kao što je rad u timu ili u organizaciji. Podnositelji projekata trebali bi razmotriti potencijal korištenja IKT-a u angažiranju ljudi u aktivnostima zajednice.

On-line izvori mogu pružiti potporu onima kojima je potreban osobni razvoj, osobito tijekom ponovnog ulaska na tržište rada. Na portalima se mogu naći ažurne informacije o mogućnostima učenja, brizi za djecu, dostupnim financijskim sredstvima za pojedince kako bi poboljšali svoje izgleda, pripremi molbe za radno mjesto i savjeti o karijeri. Projekti koji uključuju osobni razvoj trebali bi uzeti u obzir kako on-line izvori mogu dodati vrijednost njihovim ciljevima.

Projekti koji uključuju turizam

Internet ima znatan učinak na turističku industriju. Potrošačima je pružen neograničen pristup informacijama o svakom aspektu turističkih iskustava i povećana

je konkurencija u turističkoj industriji. Podnositelji projekata trebali bi pokazati kako namjeravaju učinkovito primijeniti IKT u svrhu promicanja, informiranja i prodaje pomoću Interneta za turizam u Hrvatskoj i pokazati združeno promišljanje s ostalim on-line turističkim inicijativama u Hrvatskoj.

Multimedijalne sadržaje je sada moguće prenijeti preko niza platformi, interaktivne digitalne televizije, tekstualnih poruka, bežičnih aplikacijskih protokola, Interneta na osobnom računalu i *touch screen* terminalima. Podnositelji projekata trebali bi uzeti u obzir kako se platforme s digitalnim pristupom mogu učinkovito upotrijebiti da bi se korisniku isporučio sadržaj vezan uz turizam.

Multimedijski sadržaj nudi nove i učinkovite načine da se prenese tumačenje kulturne baštine. Podnositelji projekata trebali bi uzeti u obzir kako bi njihovi klijenti mogli dobiti bolju uslugu pružanjem multimedijskih sadržaja na strateškim turističkim lokacijama.

Projekti koji uključuju i obrazovanje

IKT ima sve veći utjecaj na obrazovnu okolinu u smislu on-line materijala koji služe kao dopuna tradicionalnim praksama učenja, a isto tako i omogućuju ljudima učenje na daljinu. Podnositelji projekata trebaju pokazati da su uzeli u obzir potencijal IKT-a u dodavanju vrijednosti svojim projektima obuke ili obrazovanja i tamo gdje je odgovarajuće, detaljno objasniti način na koji oni namjeravaju upotrijebiti platforme s digitalnim pristupom i digitalnim sadržajem kako bi postigli odgovarajuća znanja i proširili sudjelovanje u učenju.

Interaktivne ploče, bežične pločice i prenosive radne stanice primjenjuju se kreativno u obrazovnom okruženju. Omogućuju predavaču i učeniku interakciju na novi način koji obogaćuje iskustvo učenja i nudi nove intuitivne načine prenošenja kompleksnih ideja. Podnositelji projekata trebaju naznačiti kako su uzeli u obzir potencijal tih uređaja u ispunjenju svog projekta.

Strategija jednakih mogućnosti u Općini

Općina Hrašćina osigurati će prikladnu spolnu ravnotežu i zastupanje ključnih organizacija civilnog društva unutar institucionalne strukture odabrane da provodi Strategiju razvoja. Nadalje, tema jednakih mogućnosti provoditi će se u svim prioritetima kroz aktivnosti kojima se pruža podrška. Podnositelji projekata trebati će objasniti kako namjeravaju provoditi načela jednakih mogućnosti unutar svojih projekata za koje traže podršku Strategije razvoja. Namjera ovakvog pristupa je dati što veću važnost načelu jednakih mogućnosti. Strategija razvoja će promicati jednak pristup svih ljudi obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja koje nudi Strategija razvoja bez obzira na spol, invaliditet ili etničko porijeklo. Da bi se to postiglo, nastojati će se postići tri cilja koji će biti integrirani kroz cijelu Strategiju razvoja.

Prvi cilj je povećati i osigurati pristup obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja za žene, invalide i druge skupine.

Kontinuirano gospodarsko napredovanje može se postići samo ako se prethodno isključenim skupinama osigura pristup višim razinama obuke i na kraju poslu višeg platežnog razreda. To je moguće djelomično ostvariti osiguranjem jednakog pristupa mjerama za podršku poslovanju i obuci za poduzetnike, npr. fleksibilnim pristupom isporuci obrazovanja i obuke, strategijom za usklađivanje posla i doma koje poslodavci primjenjuju, treningom o jednakosti i fizičkom okolinom koja pruža podršku u smislu jednakosti pristupa, sigurnosti i brige za djecu. Javit će se i potreba postavljanja prioriteta za žene koje se vraćaju u radni odnos, samohrane roditelje, honorarne radnike i one koji su dugo bili isključeni iz tržišta rada (npr. zbog invalidnosti, lošeg zdravlja, slabih sposobnosti), od kojih svi imaju iskustva s poteškoćama u pristupu dobroj obuci i mogućnostima zapošljavanja.

Drugi cilj je povećati broj žena i invalida s osiguranim pristupom obuci i zaposlenju u višim platežnim razredima i sektorima viših vještina i samozapošljavanja.

Da bi članovi isključenih skupina u potpunosti iskoristili mogućnosti povećanog pristupa koje nudi Strategija razvoja, važno je da poslovne i obrazovne organizacije uzmu u obzir njihove potrebe kako bi im omogućili da u potpunosti doprinesu gospodarstvu Općine.

Fleksibilna obuka i mogućnosti zapošljavanja, posebna podrška kako bi se povećao pristup poduzetničkim fondovima i savjetima, inovativni planovi kojima bi se potaklo na obrazovanje više razine i dobro plaćene karijere, netradicionalne mogućnosti zapošljavanja, povećano uključenje na više razine putem IKT-a su sve primjeri mogućnosti dostupnih u programu kako bi se postigao ovaj cilj.

Treći cilj je povećati broj poslodavaca i organizacija koje pružaju obuku i primjenjuju politike jednakih mogućnosti i radnih praksi kako bi se uskladio radni i obiteljski život.

Razvoj dobrih struktura jednakosti u praksi povećat će mogućnost da se iskoriste i razviju vještine i talenti svih onih koji mogu poboljšati ekonomsko bogatstvo zemlje.

Npr. poslodavci, pružatelji obuke i treninga trebali bi unutar svojih organizacija razviti strategije za primjenu jednakih prilika i metode obuke koje uzimaju u obzir potrebu za razvojem fleksibilnih radnih aranžmana i metoda isporuke treninga, podrške za brigu o djeci i starijim osobama, pristupačna okruženja i shvaćanje da se usklađivanje obitelji i posla primjenjuje jednako na muškarce kao i na žene.

Provedba strategije jednakih mogućnosti

Općina Hrašćina će provoditi strategiju jednakih mogućnosti kroz:

- Promicanje jednakosti muškaraca i žena u cijelom PUR -u;
- Pomagati ljudima s poteškoćama u omogućavanju pristupa poslovima, robi i uslugama;
- Promovirati društveno uključivanje za one ljude koji ostaju marginalizirani u gospodarskom i društvenom životu Općine .

Poduzimanje aktivnosti kako bi se postigle jednake mogućnosti i društveno uključivanje ne može se ignorirati iz sljedećih razloga:

- Poboljšavaju pribavljanje i odabir kadrova jer pružaju pristup široj paleti talenata i sposobnosti u širokom rasponu zajednica.
- Povećavaju zadovoljstvo klijenata i time poboljšavaju ugled tvrtke ili organizacije koja zauzvrat poboljšava pristup novim ili prethodno nedostižnim tržištima ili skupinama, a koja bi mogla povećati svoje mogućnosti za pristup javnim i etičkim ulaganjima.
- Organizacija postaje poželjan poslodavac što mu omogućuje odabir "najbolje osobe" za određeni posao, poslovnu priliku ili obuku. Dulje vrijeme zadržavanja jedne osobe na nekom radnom mjestu vodi do smanjenja troškova ponovnog pribavljanja kadrova i obuke, a povećava motiviranost i produktivnost.
- Štite od troškova koji su posljedica diskriminacije. Sudski postupci su skupi u novčanom, vremenskom i moralnom smislu i negativno utječu na ugled.

Strategija upravljanja okolišem Općine

Održivi razvoj se najčešće definira kao **"Razvoj koji zadovoljava potrebe današnjice bez kompromitiranja mogućnosti da buduće generacije zadovolje svoje potrebe"**.

Održivi razvoj neodvojivo je povezan s društvenim i gospodarskim aktivnostima. Aktivnost koja se u jednom području odvija nauštrb druge dugoročno nije održiva. Npr. mnogi izvori u prirodi su ograničeni i jednom kad ih se ukloni ili iscrpi, naškodit će se razvoju za buduće generacije. Potrebno je osigurati gospodarski rast koji je učinkovit, socijalno prihvatljiv te da nema negativan utjecaj na okoliš.

Predanost Europske unije okolišu i održivom razvoju zajamčena je ugovorima iz Maastrichta i Amsterdama. Europsko vijeće iz Göteborga naglasilo je važnost ujednačavanja gospodarskog rasta s ciljevima održivog razvoja. Sve inicijative koje sufinancira EU moraju nužno uzeti u obzir postojeće stanje u okolišu i osigurati da nijedna interventna politika nema negativan utjecaj na okoliš.

Kako je već opisano u prvom poglavlju (Osnovna analiza), u Općini i postoje vrijedni dijelovi okoliša koje je potrebno zaštititi kako bi u njima mogle uživati i buduće generacije. Stanje okoliša u Općini sve je više pod prijetnjom onečišćenja. Otpadne vode ispuštaju se u okoliš bez pročišćavanja, prikupljeni otpad se ne tretira adekvatno, a postoje i brojna ilegalna i nekontrolirana odlagališta otpada. Osim toga, ukoliko Općina počne koristiti svoje prirodne resurse (šume, zemljište, voda) na sustavniji način kako bi se povećala zaposlenost, može se pretpostaviti da bi takvo korištenje prirodnih resursa, ukoliko nije dobro planirano i organizirano, moglo imati dodatni negativan utjecaj na stanje u okolišu.

Općina Hrašćina integrirati će pitanja održivog razvoja u sve aspekte PUR-a. U viziji Općine ugrađeni su principi održivog razvoja, a postoji i poseban prioritet koji se direktno odnosi na pitanja zaštite okoliša i održivog razvoja.

To je prioritet pod nazivom "Zaštita okoliša", a njemu pridružene mjere su:

- Poticanje ekološke poljoprivredne proizvodnje;
- Programi edukacije o važnosti zaštite okoliša;
- Jačanje uloge nevladinih organizacija za zaštitu okoliša;
- Unapređenje praćenja stanja u okolišu.

Prioritet 7 "Komunalna infrastruktura" također uključuje mjere koje su važne za održivi razvoj stanovišta, a to su:

- Izgradnja i unapređenje sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda;
- Sanacija postojećih odlagališta otpada te sanacija divljih deponija.

Prilikom provedbe Strategije razvoja, Općina Hrašćina će voditi posebnu pažnju da jačanje gospodarstva **ne znači** pojačan pritisak na okoliš. Morat će se osigurati da projekti koji će se provoditi u Strategiji razvoja dokažu svoj pozitivan učinak na okoliš, odnosno da su mogući negativni učinci na okoliš svedeni na minimum. Od predlagača projekata će se tražiti da opišu koje će mjere poduzeti da zaštite okoliš i smanje bilo kakve negativne učinke na okoliš.

Strategija razvoja partnerstva i učinkovite demokracije

Partnerski dogovori na nacionalnoj i lokalnoj razini predstavljaju kamen temeljac gospodarskih programa koje sufinancira EU. Posljednjih 20 godina partnerstva na lokalnim područjima postala su popularna u Europi kao odgovor na socio-ekonomske promjene. Ovakva partnerstva vidljiva su u slučaju rada lokalnih i regionalnih vlasti s poslovnim i civilnim organizacijama u planiranju i izvršavanju razvojnih inicijativa.

Partnerstvo se smatra načinom postizanja maksimalne mobilizacije resursa i utjecaja te je dokazano učinkovito kao odgovor na krizne situacije u gospodarstvu. Ovakve situacije odnose se na zatvaranje velikih tradicionalnih industrija, povećanje siromaštva i socijalnu isključenost. U nedostatku partnerskih dogovora smanjene su šanse za uspješan lokalni gospodarski razvoj. Interesne skupine mogle bi pokušati odgovoriti na glavne strukturalne probleme bez potrebnih informacija ili svijesti o dostupnoj potpori. Nedostatak partnerstava također nosi rizik od udvostručavanja i ponavljanja već poduzetih akcija, kao i opasnost da aktivnosti i projekti ne dopriju do onih korisnika kojima je podrška najpotrebnija. Općina Hrašćina u procesu izrade PUR-a koristi radne grupe. Početkom izrade PUR-a formirano je zasebno tijelo, radna grupa, koja djeluje kao savjetodavno tijelo Općine unutar PUR procesa. Članovi ovog Odbora izabrani su od samih interesnih skupina kao njihovi predstavnici. Tijekom izrade PUR-a, radna grupa konzultirana je u svim važnijim pitanjima razvoja i pripreme strategije. Na taj način jača se participacijska demokracija u Općini .

U Osnovnoj analizi navedeno je da je civilno društvo u Općini nedostatno razvijeno. Razvoj civilnog društva Općina smatra vrlo važnim i jedan od prioriteta direktno se odnosi na njegovo jačanje s ciljem povećanja njegova utjecaja na razvoj u Općini .

Mjere koje su pridružene tom prioritetu su slijedeće:

- Promocija civilnog sektora i podizanje svijesti o njenoj ulozi i važnosti te jačanje uloge civilnog društva u procesima odlučivanja;
- Izrada i provedba programa za poboljšanje strukture i mehanizama za podršku neprofitnim organizacijama i organizacijama civilnog društva;
- Poticanje volonterstva;
- Umrežavanje organizacija civilnog društva te poticanje međuopćinske i međudržavne suradnje civilnog sektora.

Provedbom Strategije razvoja nastaviti će se ustanovljeni partnerski odnosi. Jačanje općinskih kapaciteta i sposobnosti pratiti će i povećanje mogućnosti lokalnog stanovništva da upravljaju svojim gospodarskim razvojem. Unutar same vizije Općine do 2021. godine napominje se da će većina uspjeha Općine biti rezultat zajedničkih napora javnog, poslovnog i civilnog sektora što potvrđuje da je Općina spremna otvoreno surađivati sa svim sektorima na gospodarskom razvoju. Jedinica za provedbu projekata Strategije razvoja osigurati će da se načelo partnerstva poštuje tijekom provedbe Strategije razvoja.

Razvojni učinak Strategije razvoja

Razvojne učinke Strategije razvoja u ovoj fazi teško je kvantificirati. Općenito, ciljevima se navode poželjni učinci, a prioritetima poželjni rezultati koji vode do tih implikacija. Bolja kvantifikacija ovoga nastat će iz sustava za ispitivanje i provedbu Strategije razvoja koji će sve više omogućivati utvrđivanje i mjerenje promjena koje prate Strategiju razvoja. U donjoj Tablici 4.2 izložena je ideja o potrebnim učincima kojima će se Strategija razvoja vremenom morati moći baviti. Načela su jeftini programi, poboljšavanje veza i smanjivanje prijevoznih troškova uz razvijanje ove lokacije u poznatu lokaciju kako međunarodne trgovinske službe, tako i industrije. Jedinica za provedbu projekata ili Razvojna agencija, osnovat će se unutar općinske strukture i biti centralno mjesto provedbe Strategije razvoja.

Tablica 4.2: Očekivane koristi PUR strategije

Sektor	Utjecaj na gospodarstvo	Potencijalne dobiti od djelotvornosti	Uspješnost predloženih djelovanja	Strateške koristi
Poljoprivreda, šumarstvo	Politika niskih cijena i institucionalne mjere. Koristi od proizvodne specijalizacije i gospodarenja prirodnim resursima.	Mali input kapitala uz potencijalno velike dobiti. Dobiti unutar cijele Općine kroz proizvodnu specijalizaciju i poboljšani marketing	Rješava problem ograničene specijalizacije. Može biti usmjerena na skupine s malim prihodima i poboljšati vertikalno povezivanje i upravljanje resursima	Povećat će trgovinu putem specijalizacije proizvodnje. Postavit će temelj za budući razvoj u seoskim područjima.
Industrija	Jeftini programi za jačanje izravnih ulaganja i organiziranje pojednostavljenih postupaka ulaganja. Poboljšava vezu između inozemne i lokalne industrije	Uklanja početna ograničenja ulaganja u industriju. Niska razina državne intervencije	Izrađen poseban program za sineregiju koji rješava neposredna ograničenja.	Stvorit će platformu za hrvatsko i inozemno ulaganje. Postavlja temelj za buduću industrijalizaciju. Visoka komplementarnost.
Trgovina i ulaganje	Poboljšava regionalno gospodarstvo uklanjajući prepreke za gospodarsku aktivnost	Jeftino izravno ulaganje u javni sektor. Poboljšava učinkovitost uklanjanjem administrativnih i upravnih uvjeta (odredbi)	U visokoj mjeri usredotočen na trgovinu. Izravno rješava ograničenja.	Izravno će povećati intra-općinsku i međuopćinsku trgovinu, odnosno nacionalnu trgovinu. Visoka komplementarnost.
Promet i veze	U kratkom roku smanjit će	Jeftina studija i institucionalne	U visokoj mjeri usmjeren; odredit	Vrlo komplementarne

	troškove prijenosa i prijevoza. Znatne koristi od izgradnje IKT mreže u srednjem i dugom roku	mjere. Preostaje da se odredi bolja učinkovitost kao rezultat studija izvedivosti	će odluku o budućim potrebama prometa i veza.	u srednjem i dugom roku. Poboljšani promet i veze ubrzat će zamah Općine i lokacije: preduvjet budućeg rasta.
Razvoj ljudskih resursa	Veći utjecaj na gospodarstvo kroz stručnu obuku, edukativne programe i pomoć pokretljivosti radne snage	Poboljšano upravljanje ljudskim resursima i uštede zahvaljujući djelotvornosti lokalne administracije (uprave).	U visokoj mjeri usredotočen na važno pitanje tržišta radne snage u Općini	Vrlo komplementarne; ubrzat će zamah i popločiti put za bolje poslovne sposobnosti u miniregiji
Vodna infrastruktura i gospodarenje otpadom	Poboljšat će korištenje postojećeg kapaciteta i mreža.	Učinkovito korištenje resursa Općine izvan granica. Smanjit će državne i županijske troškove	Visoka razina usredotočenosti na sektor; tehnički projekt. Ima vrlo dobre izgleda za izravno dopiranje do korisnika.	Postavit će temelj za budući rast (razvoj). Generirat će šire javno prihvaćanje Strategije razvoja.

8. ISKORIŠTAVANJE SEKUNDARNIH SIROVINA

8.1 *Proizvodnja biokomposta*

Poljoprivreda se iako zahtjeva suvremeno poslovanje i uporabu različitih industrijskih proizvoda, zasniva na ekološkim principima, pri čemu je najznačajnije pronalaženje rješenja za proizvodnju hrane koja ne oštećuje prirodne ekosustave. Organsko-biološka poljoprivredna proizvodnja, osim što je trend u EU poljoprivredi, bitna je za razvoj naših obiteljskih gospodarstava, naročito proizvođača "zdrave hrane".

Osnovni materijali za proizvodnju biokomposta su ostaci klasične biljne i stočarske proizvodnje (slama, stajnjak svih vrsta stoke, ostaci nakon komercijalne proizvodnje gljiva i prerade voća i povrća i sl.).

Na osnovi obavljenih dosadašnjih tržišnih i proizvodnih istraživanja utvrđena je realna potreba od 15.000 t biokomposta u 2006. godini uz predvidivi godišnji porast količina od cca 30 %.

8.1.1 **Troškovi proizvodnje:**

Troškovi ulazne sirovine: $25.000 \text{ m}^3 \times 7,00 \text{ kn} = 175.000,00 \text{ kn}$, različiti prijevozi do pogona i u pogonu $25.000 \text{ m}^3 \times 2,00 \text{ kn} = 50.000,00 \text{ kn}$.

Troškovi energije: (lož ulje, el. energija) 83.000,00 kn

Troškovi rada: (5 radnika) iznose godišnje 300.000,00 kn

Troškovi repromaterijala: (vreće, plastične cijevi, plastični pokrov, palete) u predvidivom iznosu od 268.000,00 kn.

Na osnovi prikazanog proizlazi da su ukupni troškovi proizvodnje 876.000,00 kn

Nakon provedenog tehnološkog postupka od ukupne količine ulaznih sirovina proizvest će se 15.000 m³ biokomposta

Prodajna cijena biokomposta utvrđena je sa 560,00 kn/m³, a proizlazi iz kvalitativnih karakteristika proizvedenog biokomposta i ostvarive dobiti kod proizvođača (kupca).

Račun dobiti i gubitka:

Ukupan prihod: 15.000 m³ x 560,00 kn = 8,400.000,00 kn.

Ukupni troškovi: 25.000 m³ ulazne sirovine sa pratećim ostalim troškovima iznosi 876.000,00 kn.

Ostvarena dobit u prvoj godini iznosi 7,524.000,00 kn.

Za navedenu je proizvodnju potrebno osigurati, osim minimalne prilagodbe postojećih objekata, svu tehnološki potrebnu mehanizaciju i opremu u ukupnoj vrijednosti od 438.000,00 kn.

Tržište prodaje biokomposta su ugovorena obiteljska gospodarstva, proizvođači "zdrave hrane".

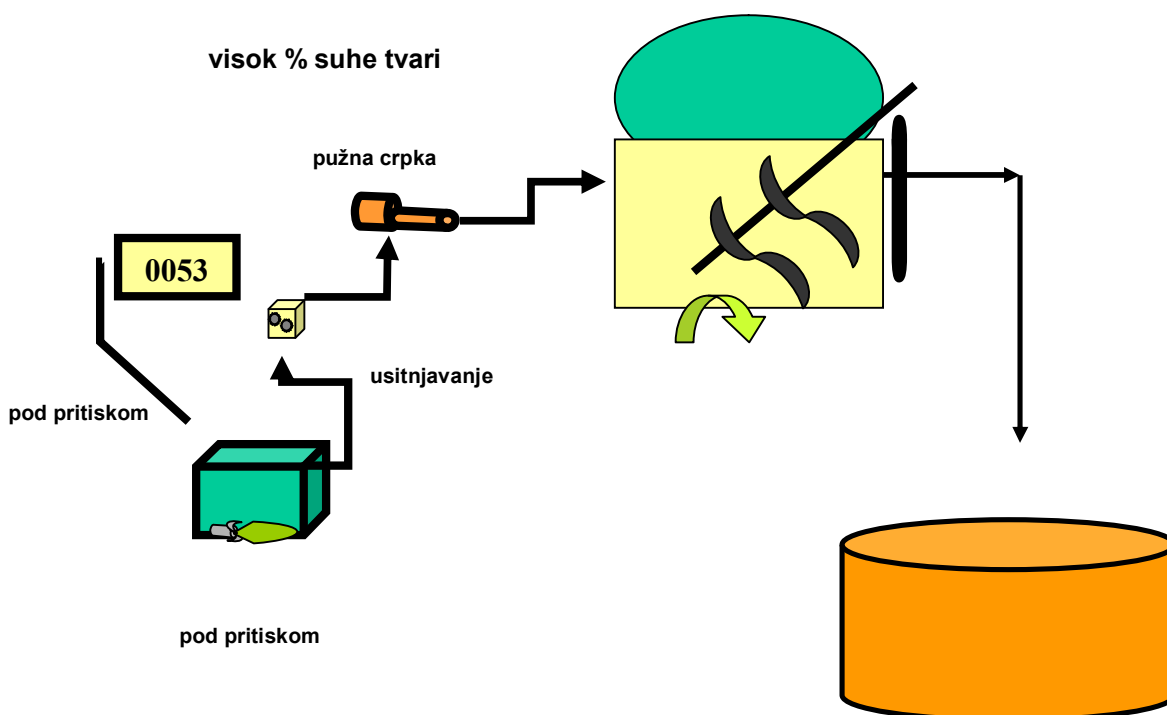
8.2 Proizvodnja bioplina

Različite organske tvari dodajemo u fermentacijski spremnik u kojem uslijed nedostatka svjetlosti i zraka pri temperaturi od 35 do 40°C dolazi do međusobnog djelovanja različitih mikroorganizama te stvaranja bioplina. Bakterije koje stvaraju bioplin svugdje su prisutne. Da bi se bakterije dobro iskoristile potrebno je temeljito miješanje sadržaja (optimalno je stalno miješanje). Moguće je stalno dodavanje novog supstrata. Pri nižim je temperaturama proces stvaranja plinova usporen pa je spremnik potrebno zagrijavati budući da u ovom procesu ne dolazi do stvaranja topline.

Mješavina plinova sastoji se uglavnom od metana i ugljičnog dioksida. Svojstvo plina da gori iskorištavamo tako da plin dodajemo kao pogonsko gorivo. Učinak koji se postiže sagorijevanjem pretvaramo pomoću generatora u električnu energiju. Toplina koja nastaje iskorištava se za zagrijavanje fermentacijskog spremnika kao i za zagrijavanje štala ili sušara žitarica. Krute tvari kao silaža ili ostatci žitarica također se

moгу dodavati. Tekuće stanje sadržaja spremnika održava se pomoću preljeva koji održava uvijek jednaku razinu. Kada se dodaje novi supstrat dolazi do prelijevanja istrošenog dijela preko preljeva u spremnik za skladištenje.

Bioplin nastaje u anaerobnom procesu, pri mogućoj konstantnoj temperaturi. Proces je osjetljiv na svjetlost. Postrojenje se temelji na mezofilnom radu (temperatura cca. 35 – 40 °C) te se puni organskim supstratom. Tekuće stanje sadržaja spremnika održava se pomoću preljeva koji održava uvijek jednak nivo. Kada se dodaje novi supstrat, dolazi do prelijevanja istrošenog dijela preko preljeva u spremnik za skladištenje. Ukoliko nije moguća ugradnja preljeva, postoji mogućnost ugradnje automatskog sistema prelijevanja u spremnik za skladištenje.

Stanica za dobivanje energije može biti instalirana u zasebnoj građevini ili se isporučuje gotova kao kontejner. Toplina koja nastaje uslijed sagorijevanja odvodi se uz pomoć vode za hlađenje ili se pomoću izmjenjivača topline koristi za zagrijavanje štala. Višak topline odvodi se preko vode na krov kontejnera. Industrijski generator za dobivanje struje smješten je u gornjem dijelu kontejnera

Moguće je iskoristiti sljedeće materijale: silažu, vlažne žitarice, trop, kukuruz, silažu od trave, gnoj (star cca. 2 mjeseca) sa steljom i vlaknima dužine do 10 cm., kruh, kolači, usitnjena repa, luk, krumpir, silaže iz cijelih biljaka, keksi , gnoj od peradi pomiješan sa steljom.

Ukoliko se dodaju tvari kod kojih je potrebna higijenska obrada, tvari koje spadaju u 3. kategoriju prema propisima o higijeni – EG 1774/2002, te tvari potrebno je najprije usitniti na veličinu zrna do 10 mm, a zatim termički obraditi (pasterizacija) u vremenu od 1 sata pri temperaturi najmanjoj 70 °C.

Tekuće tvari zagrijavamo uz pomoć izmjenjivača topline na temperaturu preko 70 °C te prepumpavamo u spremnik s miješalicom. Vrijeme zagrijavanja iznosi minimalno 1 sat pri temperaturi 70 °C. Temperatura i vrijeme se dokumentiraju. Nakon termičke obrade supstrat se dodaje u sabirnu jamu. Toplinu je moguće ponovno upotrijebiti (dodatna opcija).

Ova se postrojenja posebno planiraju za svako postrojenje prema količini materijala koji je potrebno termički obraditi.

Pritisak plina u samom fermentoru mora biti do 5 mbar a mogući podtlak koji nastaje uslijed rada motora ne bi smio prelaziti 1-2 bar. Regulacija se u ovim granicama postiže kombiniranom upotrebom osigurača za prekomjerni i nedostatni pritisak. Senzor pri pre niskim pritiscima zaustavlja postrojenje.

OKVIRNI PRORAČUN POTREBA I INVESTICIJE

Svinjski gnoj 6 % suhe tvari 10.000 t

Silaža/kukuruz 35% suhe tvari 300 t

Silaža/trava 40 % suhe tvari 300 t

Otpad od pšenice 87 % suhe tvari 1.600 t

Ukupno: 12.200 t

Veličina fermentora Ø količina metana: 54,87 %

Ukupno svih supstrata / godišnje 12.200 m³

Supstrat / dnevno 33,4 t

Potrebna veličina fermentora / neto 2.206 m³

Potrebna fermentor bruto veličine 2.496 m³ , promjera 22,50 m , izbetonirana ploča površine 419 m² , visina građevine 6,28 m , volumen / neto 2.218 m³.

Proračunato vrijeme trajanja procesa 66 dana

Očekivana količina suhe tvari u fermentoru 8,13 %

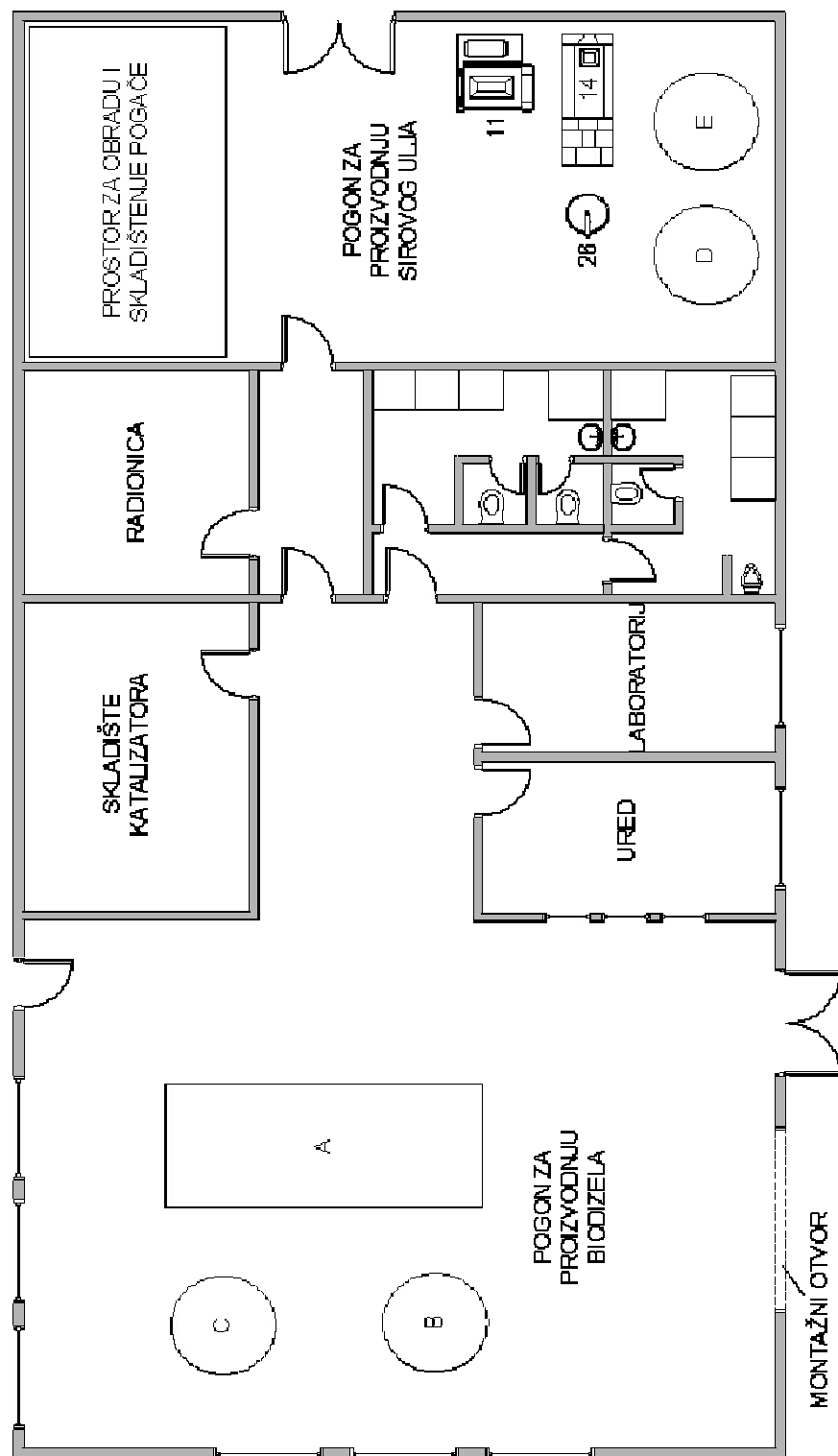
Očekivana dnevna količina bioplina 2.439 m³

Očekivana dnevna količina metana 1.332 m³

Očekivana količina topline 555,08 kW

Očekivana količina el.energije 226,96 kW

Trošak postrojenja iznosi cca. EUR 700.000,00.

26	Filter za dekaritiranje suspenzije
14	Pužna preša
11	Mlin s jedinim parom valjaka
D, E	Spremnici za ulje
B, C	Spremnici za otopinu KOH u metanolu
A	Kompaktna jedinica za proizvodnju (CPU)
Posrbija	Naziv i opis

Projektirali: Dr.sc. Željko Mokrovićak, dipl.ing. Sandra Nedžad Nakić, dipl.ing.	Faza projekta: Tehnološki projekt Naziv: Tlocrt pogona
Datum: 17. veljače, 2004.	Nmjenilo 1:100
	Nacrt br. 3

9. ODRŽIVI RAZVOJ

Razvoj pojedine regije ili nekog procesnog postupka, uz vjerojatno pozitivne ekonomske efekte, gotovo obvezno sa sobom donosi i određene probleme. Problemi se mogu ogledati u narušavanju prirodne ili kulturne baštine, oštećenju eko sustava nekog područja ili vrste. Uvođenje novih tehnologija (postupci) ili vrsta (biljke, životinje) u proizvodne procese gotovo uvijek uzrokuje zatiranje starih ili promjenu strukture. Također se uzrokuje i promjena strukture zaposlenih osoba i njihovih običaja. Iako je ekonomski razvoj nešto čemu težimo, potrebno je već u početku ocijeniti kolike će štete počinuti naša poduzetnička ideja.

Filozofija održivog razvoja usmjerena je pronalaženju razvojnih rješenja uz što manje promjene u postojećem stanju. U poljoprivredi je to biološka proizvodnja gdje se stvari izmjenjuju u cikličkim procesima biološkom sinergijom svih organizama uključujući i čovjeka.

Održivi razvoj je „manhood friendly“ (čovječanstvu prijateljski) način razmišljanja, pokret ili filozofija. Načela održivog razvoja naročito je bitno slijediti pri planiranju razvoja zemalja kao što je Hrvatska jer se radi o ljepotici koju bi mnogi htjeli iskoristiti dok joj vrijeme još nije isteklo. Kako su Hrvati tradicionalno gostoljubiv narod, pri realizaciji razvojnih planova moglo bi se dogoditi da se neki projekti realiziraju „u magli“, što je potrebno preventivno riješiti. Od najnižih do najviših instanci treba dogovoriti politiku razvoja i održivih rješenja.

Održiva rješenja se odnose na sve postojeće resurse: zemlja, voda, zrak, ljudi, životinjski i biljni svijet. Samo harmonični odnosi između resursa mogu osigurati dugotrajno i kontinuirano korištenje i raspodjelu.

Održivi razvoj u EU reguliran je poljoprivredno okolišnim programima (POP) za svaku zemlju te se primjenjuje od 1992. godine. Danas predstavlja jedinu obveznu mjeru u sklopu EU regulative o ruralnom razvitku.

Poljoprivredno okolišni program (POP) je namijenjen zaštiti okoliša, prirode i krajobraza u ruralnim područjima. Njime se poljoprivrednici potiču da nastave primjenjivati agrotehničke mjere koje ne štete prirodi i okolišu ili da uvedu mjere koje nisu gospodarski isplative, ali su važne za zaštitu okoliša i očuvanje biološke raznolikosti. U tom smislu, POP predstavlja važan instrument kojim hrvatsko društvo u cjelini nagrađuje poljoprivrednike za brigu o općem dobru (očuvano tlo, voda i zrak, bogata biološka raznolikost, njegovan krajobraz i sl.).

Cilj POP-a je odgovoriti na dva najveća izazova s kojima se Hrvatska suočava kad je riječ o poljoprivredi i zaštiti prirode i okoliša: gubitak biološke raznolikosti zbog zarastanja travnjaka te pritisak na okoliš uzrokovan primjenom neodgovarajuće poljoprivredne prakse.

10. PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOG SEKTORA

Kako je područje prostora Općine Hrašćina relativno malo razvojno ograničeno, politika razvoja Općine Hrašćina se može temeljiti kako na prodaji zemljišta investitorima, tako i na modelu partnerstva privatnog i javnog sektora (JLS) u kojem se dugoročno može zadržati vlasništvo nad zemljištem i nekretninama.

10.1 Definicija JPP-a

Javno - privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe.

U najširem smislu javno - privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subject donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju.

Međutim, pod pojmom javno - privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika i nagrada, zadovoljili neku javnu potrebu.

Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država.

Javno-privatno partnerstvo ili "JPP" je komercijalna suradnja javne institucije i privatnog partnera pod uvjetima u kojima privatni partner:

- ✓ dobiva imovinu javnog sektora na komercijalno korištenje i/ili
- ✓ preuzima značajne financijske, tehničke i operativne rizike u svezi s obnašanjem institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora, i
- ✓ ima korist od obnašanja institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora uz uvjet maksimiziranja ekonomsko-financijske koristi za javni sektor.

Motivi javnog sektora za JPP su:

- ✓ Nedostatna financijska sredstva za pokretanje novih investicija
- ✓ Efikasnija realizacija projekata
- ✓ Podjela rizika između javnog i privatnog sektora
- ✓ Poboljšanje kvalitete i efikasnosti usluga
- ✓ Dugoročna ekonomsko-financijska korist

10.2 Socijalni aspekt JPP-a

Važni „sastojci“ uspješnog javno-privatnog partnerstva su povjerenje, transparentnost i zajednički plan. To nije lako postići među partnerima koji nisu nužno naviknuti da se međusobno savjetuju. Zbog toga je socijalni dijalog bitan element i vitalni faktor uspjeha javnoprivatnog partnerstva.

Socijalni dijalog omogućuje identifikaciju zajedničkih problema i stvaranje zajedničkih strategija za razvoj na državnoj ili lokalnoj razini.

Potreba za javno-privatnom suradnjom vjerojatno je izraženija na lokalnoj razini. Globalni trendovi (globalizacija, decentralizacija) postavljaju široki niz zahtjeva pred lokalne dionike. Na primjer, mnoga lokalna gospodarstva trebaju održavati svoju konkurentnost na globalnom tržištu. Poduzeća ne mogu sama podnijeti taj izazov te će se za podršku poslovnom okruženju i investicijskoj klimi trebati osloniti na lokalne vlasti i davatelje usluga. Također organizacije civilnog društva mogu doprinijeti nastojanjima održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz svoje aktivnosti usmjerene zaštitu isključenih grupa ili zaštitu okoliša.

Uspješno javno-privatno partnerstvo tako doprinosi socijalnim i ekonomskim aspektima i zaštiti okoliša. JPP omogućava i/ili olakšava udruživanje resursa, znanja i ekspertize. Tako JPP može značajno povećati pristup širokom nizu osnovnih komunalnih usluga, servisa i proizvoda, pogotovo u siromašnim područjima.

10.3 Raspodjela rizika

Bit javno-privatnog partnerstva leži u raspodjeli rizika jer je za uspjeh nekog projekta najvažnije ustanoviti rizike vezane za svaki element i fazu projekta te ih alocirati tako da osiguramo najbolju vrijednost na uložene resurse. Mogućnosti raspodjele rizika koje stoje na raspolaganju kreću se od neposrednog pružanja usluga države do potpune privatizacije, kada država sve rizike i nagrade prenosi na privatni sektor.

Unutar tog raspona, javno - privatno partnerstvo možemo razvrstati u nekoliko skupina ovisno o stupnju uključenosti javnog i privatnog sektora i o raspoređenosti rizika. Tako razlikujemo:

Design-Build (DB) – Privatni sektor osmišljava i gradi infrastrukturu sukladno specifikacijama javnog sektora. Troškovni rizik je prenesen na privatni sektor, budući da je cijena, koju je javni sektor spreman platiti, fiksna.

Operation & Maintenance (O&M) – Privatni poduzetnik, temeljem ugovora, pod određenim uvjetima upravlja javnom imovinom koja ostaje u vlasništvu države.

Design-Build-Finance-Operate (DBFO) – Privatni sektor osmišljava, financira i gradi javno dobro, uzima ga u dugoročni najam, nakon isteka najma predaje ga javnom sektoru.

Build-Own-Operate (BOO) – Privatni sektor financira, gradi i upravlja javnim dobrom u svom vlasništvu. Ograničenja su uspostavljena ugovorom i ona se reguliraju od strane javnog sektora.

Build-Own-Operate-Transfer (BOOT) - Privatni sektor dobiva franšizu za financiranje, dizajn, izradu i upravljanje javnim dobrom tijekom određenog razdoblja, nakon kojeg se vlasništvo predaje javnom sektoru.

Buy-Build-Operate (BBO) – Transfer javne imovine privatnom sektoru najčešće temeljem ugovora, prema kojem će ta imovina biti upravljana javnim sektorom kroz određeno razdoblje.

Operation License – Privatni sektor dobiva dozvolu da pruža javnu uslugu u određenom razdoblju

Finance Only – Privatni sektor, neposredno financira projekt ili koristi dugoročni zakup.

10.4 Stvaranje javno-privatnog partnerstva

Javno privatno partnerstvo ne mora na prvi pogled izgledati kao poželjno rješenje. Vlasti i privatne tvrtke imaju dugu tradiciju zajedničkog rada po jednostavnom obrascu (npr. vlasti kupuju proizvod koji je proizveo privatni sektor). Međutim, često oklijevaju ući u kompleksnije odnose. Vlasti se boje da će ih privatna poduzeća iskoristiti, dok privatna poduzeća često razmišljaju o pristupima koje zauzima vlast kao o dodatnom teretu i gubljenju vremena.

Postoje tri glavna uvjeta koji idu u prilog stvaranja partnerstva: kriza, pojavljivanje i uključivanje «pokretača» i nekoga tko služi kao katalizator.

10.4.1 Kriza

Općenito, treba se pojaviti široko prepoznata kriza - npr. ne postojanje određene usluge ili gubljenje resursa - prije nego li su partneri prisiljeni odlučiti se na suradnju kako bi riješili problem. Iako se nadamo da do napretka može doći i bez pojavljivanja krize, u praksi, inercija koja mnoge ljude drži na «utabanom» putu, prekida se najčešće nužnom potrebom za zajedničkim radom.

10.4.2 Podržavatelji

Katkad će (čak i kad nema ozbiljne krize) pojedinac, grupa ili organizacija shvatiti da se odvojenim, nekoordiniranim akcijama propuštaju prilike za optimiziranje korištenja nedostatnih resursa. U stvarnom životu, čak i kad je očito da postoji kriza te postoji

interes za suradnjom, partnerstvo neće uspjeti bez poticaja i opredijeljenosti nekoliko pojedinaca. Takvi «podržavatelji» (vođe ili pioniri) mogu biti vladini dužnosnici, članovi udruga, poslovni ljudi ili građani koji - kroz svoju osobnu motivaciju – omogućavaju stvaranje partnerstva. U drugim slučajevima «podržavatelji» su pružatelji usluga, koji imaju korist od partnerstva.

10.4.3 Pokretači

Često postoji potreba za nekom vrstom pokretača koji će spojiti partnere. To mogu biti aktivisti nekog vanjskog dionika, npr. jedne ili više međunarodnih financijskih institucija ili drugih tijela koja poštuju ili im vjeruju svi partneri.

10.5 Faktori koji omogućuju uspješnost modela JPP

10.5.1 Kompatibilni ciljevi

Da bi javno-privatno partnerstvo bilo uspješno u svom djelovanju razni kriteriji moraju biti zadovoljeni. Za početak, javni i privatni sektor moraju imati ***kompatibilne ciljeve***.

Npr. i javni i privatni sektor žele podići opći standard života - vlasti i zajednice žele raditi na tome kako bi se smanjilo siromaštvo, a poslovni svijet želi da se to postigne kako bi više ljudi moglo kupiti njihove proizvode. Oba sektora također žele poboljšati veze na lokalnoj razini, naročito na «rastućim tržištima» - poslovni sektor u cilju rasta tržišta, a vlasti i zajednice u cilju promoviranja razvoja i razmjene ideja. Dodatno, oba sektora žele osigurati dostatne usluge - vlade i zajednice kako bi održali niske troškove te povećali pokrivenost uslugama, a poslovni sektor jer to povećava profit.

Sve strane se moraju usredotočiti na šire, komplementarne ciljeve koji se trebaju postići. Važno je da shvate da javni i privatni sektor ne trebaju nužno biti isti da partnerstvo funkcionira - moraju biti približno kompatibilni.

10.5.2 Podržavajuća okolina

Slijedeći ključni faktor u održavanju javno-privatnog partnerstva je **podržavajuća okolina**. Podržavajuća regulatorna, pravna i politička okolina predstavlja kamen temeljac za održivo uključivanje privatnog sektora.

Regulatorni okvir čak i ako je jasno postavljen sa strane vlade, ne garantira učinkovito reguliranje. Obzirom da su lokalne samouprave različite, javni i privatni sektori će se susresti sa problemima kad budu pokušavali definirati i regulirati svoj međusobni odnos te svoje uloge u pružanju usluga. Posebno javni sektor treba definirati jasnu raspodjelu odgovornosti između nacionalne vlade i lokalne samouprave te javno iskazati svoju ulogu kao onoga koji pruža i regulira. Privatna poduzeća radije žele da ugovor služi kao glavni regulatorni mehanizam te da lokalna samouprava ima vrlo ograničeno pravo na regulatornu diskreciju nakon što je ugovor potpisan. Detaljno specificirane odredbe koje određuju dužnosti, ciljeve koji se trebaju postići, pravila za mijenjanje cijena i načine rješavanja nesporazuma, dozvoljavaju privatnom sektoru bolju mogućnost predviđanja profitabilnosti pothvata te odlučivanja žele li se ili ne žele natjecati za dobivanje ugovora. Imajući to u vidu, vlasti moraju donijeti važnu odluku o stupnju regulatorne diskrecije koje su se spremne odreći, naročito kod dugoročnih ugovora.

Pravni okvir vrlo je bitan za ugovaranje i provođenje javne nabave te za investiranje privatnog sektora. Vrlo je važno uvesti odgovarajuće mehanizme kako bi se smanjila mogućnost za korupciju u bilo kojem procesu nabave, jer se korupcijom smanjuje politička prihvatljivost i interes mnogih privatnih investitora.

Na poslijetku, političko okruženje lošom političkom klimom može stvoriti barijere za početak ili održavanje javno-privatne suradnje. Pritisci izbornih ciklusa, potencijalna nestabilnost novih demokracija, posebne agende vladinih dužnosnika te poseban status nekih usluga (npr. pristup vodi) mogu uvelike smanjiti interes privatnog sektora. Vlasti bi trebale, kako bi potakle javnoprivatno partnerstvo, dati jamstvo privatnim partnerima da politički faktori neće dovesti do prekidanja ugovornog partnerstva.

10.5.3 Političko i društveno prihvaćanje

Da bi javno-privatno partnerstvo kao model uspjelo, javni i privatni sektor ne mogu graditi partnerstvo sami, stoga je **političko i društveno prihvaćanje** uključivanja privatnog sektora slijedeći faktor uspješnosti modela JPP. Javnost mora vidjeti sudjelovanje privatnog sektora kao korisno, ako se želi da partnerstvo potraje. Javno prihvaćanje uključivanja privatnog sektora kroz duže vrijeme, ovisit će prvenstveno od pružanja obećanih usluga i ostvarene koristi po prihvatljivim cijenama. Zbog toga, vrlo je važno razviti mehanizme kako bi se osiguralo da organizacija koja pruža uslugu, bilo da se radi o organizaciji iz javnog ili privatnog sektora bude odgovorna prema svojim korisnicima.

Javna podrška će također ovisiti o mogućnosti partnerstva da zadovolje potrebe svih dionika. Npr. službenici u javnim službama mogu biti izvor velikog otpora povećanom uključivanju privatnog sektora u pružanju usluga. Ugovori trebaju osigurati zapošljavanje ili zbrinjavanje javnih službenika i lokalnih stanovnika u najvećoj mogućoj mjeri.

10.5.4 Kredibilitet i transparentnost

Učinkovitu suradnju između lokalne vlasti, poslovnog svijeta i zajednice nije lako postići, jer je uključeno mnogo različitih sudionika, često postoji nizak stupanj povjerenja među potencijalnim partnerima te nedostaje predvidljivost u procesu. Stoga kao bitan faktor navodimo i **kredibilitet** podržavatelja i drugih uključenih lidera, kao i **transparentnost** procesa kritične su odrednice dugoročnog uspjeha. Iskustvo govori da istinsko partnerstvo mora uključivati principe pravičnosti, transparentnosti u postupanju te zajednički interes odnosno korist. Za uspješno partnerstvo u bilo kojem projektu potrebno je povjerenje i sigurnost.

10.6 Faktori koji pridonose trajnom partnerstvu

Vlasti jasno iskazuju interes za javno- privatno partnerstvo koje će se održati kroz dulje vrijeme. Bitni elementi za trajno javno- privatno partnerstvo su: uključivanje

resursa, razvoj kapaciteta, uloge i odgovornosti, fleksibilnost, vrijeme, strpljenje i društvena odgovornost. Svaki od elemenata je obrazložen u nastavku.

10.6.1 Uključivanje resursa

Svi bi se uključeni partneri trebali obvezati da će uključiti svoje resurse (financijske, ljudske, kapital) kako bi povećali svoj interes za stvaranje uspješnog partnerstva. To uključuje dijeljenje rizika i nagrade.

10.6.2 Razvoj kapaciteta

Projekti koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili velika kapitalna ulaganja zahtijevaju razvoj kapaciteta svih grupa dionika. Npr. razvoj kapaciteta:

- ✓ potrošača o prirodi usluga koje su im namijenjene i u pogledu troškova za pružanje usluga;
- ✓ pružatelja usluga, naročito lokalnih organizacija, u pogledu poduzetničkih vještina
- ✓ vlasti, u pogledu usvajanja potrebnih okvira za pružanje usluga te za nadgledanje kvalitete pružanja usluga.

10.6.3 Uloge i odgovornosti

Određivanje uloga i odgovornosti još je jedan element potreban za razvoj učinkovitih partnerstva. Bitno je da se partnerstva organiziraju kroz usuglašavanje, u cilju najučinkovitije upotrebe resursa obiju strana.

Individualne odgovornosti moraju biti jasno razgraničene i određene od početka, kako ne bi došlo do dvosmislenih, nejasnih zadataka koji se očekuju da ih svaki od partnera provede.

Nadalje, te odgovornosti treba realističko definirati, s jasnim razumijevanjem jakih i slabih strana svakog pojedinog partnera.

10.6.4 Fleksibilnost

Svi su partneri vezani uz kontekst i lokalno se razlikuju. Partnerstvo bi se trebalo koristiti postojeća iskustava, ali u isto vrijeme trebalo bi voditi računa o korištenju komparativnih prednosti lokalnih resursa. Ako se radi o duljem vremenu, bit će najvjerojatnije potrebno provesti promjene u plan investiranja, izboru tehnologija te planu aktivnosti, kao odgovor na nepredviđene okolnosti.

Uključivanje jasnih procedura za uvođenje takvih promjena tijekom životnog ciklusa projekta, smanjit će šanse za stvaranje negativnog utjecaja na partnerstvo.

10.6.5 Vrijeme

Partnerstvo zahtijeva vrijeme. Proces razumijevanja problema koje treba rješavati i učinka na potencijalne partnere, kao i potreba partnera, zahtijeva vrijeme.

Napredak se sigurno može događati kako se projekt odvija, ali proces zadobivanja i održavanja prihvatanja među korisnicima, provediteljima i regulatorima je kontinuiran - suradnički dijalog u cilju zadovoljavanja zajedničkih potreba mora se održavati kroz cijeli projekt.

10.6.6 Strpljenje

Za projekte koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili kapitalne investicije potrebno je dosta vremena. Pažnja mora biti posvećena balansu između brzog odgovaranja na najhitnije krize i razvijanja integriranih rješenja koja će potrajati.

Politički ciklusi i želja za brzim poboljšanjima u kriznim situacijama često dovode do postavljanja prekratkih vremenskih okvira.

Takve kratkoročne agende i ograničeni horizonti vode nerealnim očekivanjima i neodrživim rješenjima. I krupne institucionalne promjene (npr. razvoj regulatornih kapaciteta) i velika privatna ulaganja zahtijevaju vrijeme.

Nije realistično očekivati da će uključivanje privatnog sektora brzo prebroditi nedostatke u javnim institucijama i aktivnostima, niti da će odmah kompenzirati dotadašnje nedostatke u resursima i financiranja sa strane javnog sektora.

10.6.7 Društvena odgovornost

Javne usluge osiguravaju javnu dobrobit- drugim riječima dobrobit koja bi trebala biti dostupna svima. Poboljšanje pružanja takvih usluga zapravo se odnosi na poboljšavanje življenja ljudi, naročito siromašnih u gradovima.

Vlade bi trebale uvijek osigurati da promjene koje usvajaju dovode do povećanja pristupa i boljoj kvaliteti u pružanju usluga. Naglasak na društvenoj odgovornosti povećat će političku korist, jer bolje usluge vode prema većem političkom prihvatanju od strane javnosti.

11. REGIONALNI RAZVOJ S PRIMJERIMA IZ EU

Posljednjih godina, a naročito nakon potpisivanja osnovnih dokumenata koji definiraju status Republike Hrvatske kao zemlje pristupnice EU, sve se više govori o ulozi regionalnog razvoja i regionalne politike u ukupnom društveno-ekonomskom razvoju.

Povijest regionalne politike Europske Unije seže u 1957. godinu, kada je Rimskim ugovorom poticanje gospodarskog razvoja te jačanje gospodarskog i socijalnog jedinstva određeno kao jedan od temeljnih zadataka Zajednice. Osnovni prioriteti koji proizlaze iz navedenog akta su identificiranje najnerazvijenijih područja i njihovo podupiranje putem raznih oblika pomoći.

Institucije zadužene za regionalnu politiku na razini Europske Unije su Uprava za regionalnu politiku (The Regional Policy Directorate-General) i Odbor regija (The Committee of the Regions). Uprava za regionalnu politiku odgovorna je za pružanje pomoći slabije razvijenim i nerazvijenim regijama u njihovom ekonomskom i društvenom razvoju. Odbor regija je savjetodavno tijelo sastavljeno od predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti zemalja članica Europske Unije, a uspostavljanjem tog tijela osigurano je da lokalna i regionalna vlast ima utjecaja na odluke donesene u okviru regionalne politike.

Potpora regijama zemalja članica Unije koje zaostaju u razvoju pruža se putem strukturnih fondova:

- Europskog poljoprivrednog i garancijskog fonda (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund - EAGGF),
- Europskog socijalnog fonda (European Social Fund - ESF),
- Europskog fonda za regionalni razvoj (European Regional Development Fund – ERDF),

- Financijskih instrumenta za podršku ribarstvu (Financial Instrument for Fisheries Guidance - FIFG).

Za zemlje poput Španjolske, Grčke, Irske i Portugala (čiji je BDP niži od 90 posto prosjeka EU) osnovan je poseban, tzv. Kohezijski fond.

Kako bi se ubrzala i olakšala prilagodba regionalne politike zemalja kandidata politici Unije predviđena su dva strukturna instrumenta – ISPA (The Pre-Accession Structural Instrument) i SAPARD (The Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development).

Temeljne postavke regionalnog razvoja i potrebe uvođenja rajonizacije proizvodnje koja osigurava komparativne prednosti i konkurentnost proizvodnje ali i osiguravanje samodostatnosti strateških proizvoda nužnost je u planiranju razvoja određene regije.

Regionalni razvoj podrazumijeva koordinaciju svih subjekata u formiranju određenog proizvoda koji ima komparativnu prednost a naravno i tržišnu šansu. Regionalni razvoj je proces poticanja lokalnih poduzetnika usmjerenih zajedničkom cilju.

Brojni primjeri iz svijeta govore o uspješnom razvoju regija primjenom ovih načela: Talijanski Tirol, Talijanski Abruzzo, Španjolski Mondragon,

Ovi primjeri vođeni su udruživanjem poduzetnika prema jednom proizvodu za koji je postojala komparativna prednost. Država je uložila u edukaciju proizvođača i osigurala temeljnu i poduzetničku infrastrukturu, a rezultat je bogata sredina zadovoljnih ljudi koji se potpuno posvećuju poslu na svojem gospodarstvu ili se uključuju povremeno. Kroz poticanje pogodnih organizacijskih oblika društvo odtirećuje malog proizvođača od poslova nabave, prodaje, marketinga pa se on može posvetiti poboljšanju svojeg segmenta posla uz jamstvo sigurne prodaje.

Šira se zajednica, dakle, brine o organizaciji i edukaciji poduzetnika i proizvođača usmjeravajući ih prema ciljnom proizvodu, brendu.

Brend će dokazati i potvrditi tehnološke postupke, kvalitetu proizvoda ali i pronijeti ime regije. Time se omogućuje proširenje aktivnosti i uključivanje novih subjekata.

U Hrvatskoj postoje neki brendovi koji nisu dovoljno iskorišteni. Hrvatska zapravo ima neke brendove koji su stari stotinama godina ali nisu kao takvi zaštićeni i komercijalizirani.

Na tržištu EU prednost nad fizičkim proizvodom ima ideja i certifikat. Na taj način pravne službe i marketinške agencije preuzimaju primat u formiranju proizvoda što dugoročno ne vodi razvoju kvalitete pa postoji bojazan da se neki proizvodi degeneriraju.

Upravo zbog toga potiče se regionalna prepoznatljivost određenih proizvoda koji bi na temelju dugoročnog plana zadržali kvalitetu i organizaciju proizvođača.

Tome teži i stroga certifikacija proizvoda.

PRIMJER ABRUZZO

U svijetu, a posebice u Europi postoji niz primjera uspješne politike regionalnog razvoja. Italija je jedna od velikih zemalja (301.230 km², 58 milijuna stanovnika, GDP 1.351 milijardi €, per capita 26.000 €), koja kao četvrta industrijska sila u Europi i udjelom poljoprivrede u GDP-u od svega 2,6% posebnu pažnju posvećuje regionalnom i ruralnom razvoju.

Podijeljena je u 20 regija, a niže ustrojne jedinice vlasti su provincije i komune.

Za naše uvjete posebno je interesantna regionalna politika u regiji Abruzzo (središnji dio Italije između Pescara i Rima, obuhvaća Apeninsko gorje i najviši vrh Italije –Gran Sasso. To je područje oduvijek bilo znatno nerazvijenije u odnosu na sjever Italije i visokoindustrijali-zirano područje doline Po.

Regionalnom politikom talijanske vlade u drugoj polovici 20. stoljeća, tu je zbog ograničenih prirodnih resursa iniciran razvoj niza industrijskih programa, posebno radno intenzivnog karaktera. Tako se željelo (i uspjelo) zadržati stanovništvo i riješiti problem depopulacije prostora. Međutim, krajem 20. i prvih godina ovog stoljeća, situacija se iz korijena mijenja. Radna snaga postaje preskupa, industrijska proizvodnja nekonkurentna, a kao logičan slijed globalizacije problem seljenja kapitala (i proizvodnje) u druga područja svijeta. U takvim nepovoljnim uvjetima i gospodarskom okruženju trebalo je hitno naći rješenja za gospodarski razvoj.

Ona su pronađena u aktivnom vođenju ciljne politike regionalnog razvoja. Učinjen je radikalno zaokret. Čitava regija Abruzzo stavljena je u prioritet tzv. „zelenih regija“ i razvoj se usmjerio prema znanju i „zelenoj industriji“. Formirani su parkovi i to nacionalni parkovi i parkovi prirode. Zatim i znanstveni i tehnološki parkovi.

Grad Aquila, koji je do tada bio sjedište elektronske „šarafčiger“ industrije, postaje sjedište provincije i znanstveni centar (25.000 studenata – 50% od ukupnog stanovništva).

Ti znanstveni potencijali postaju sinergijska osnova za razvoj tehnoloških i znanstvenih parkova. Na rubnim područjima provincije (okolica Pescara) formiran je veleban znanstveni biotehnološki institut (800 zaposlenih). Uz institut formirana je zona malog i srednjeg poduzetništva, te agencija za ekonomski razvoj.

RAZVOJNA AGENCIJA

Agencija je formirana dogovorom općina iz plana lokalnog razvoja: 46 općina udruženo u teritorijalni savez.

Zona doline rijeke Sangro i Aventino bila je do 70.-tih godina 100% poljoprivredna. Naselja su bila locirana na obroncima. Danas se urbanizira i dolina. Na 22 hektara površine dobivenih od općina (eksproprijacija) oformljena je velika poduzetnička zona (12.000 zaposlenih). Dio su mali i srednji poduzetnici, ostalo su velika poduzeća (npr. Sevel), s tim da se poljoprivreda ipak u velikoj mjeri zadržala.

U Agenciji za lokalni razvoj ističu da su uložili u industrijsku zonu, koja danas posjeduje 27% kapitala u zoni. Snaga je u tome da su svi sudionici na lokalnoj razini postigli zajednički dogovor, naučili su iskorištavati fondove za zajednički plan razvoja, zajednički osmišljavaju i izvode zajedničke projekte, uz poticanje i financiranje poduzetnika.

Formiran je „one stop shop“ ured u kojem se sakupljaju sve informacije iz različitih općina. Poduzetnik dobiva sve papire na jednom mjestu, jedna osoba sve potpisuje, „hodaju papiri“, a ne ljudi. Za to je ključan dogovor među općinama. Uloga ureda je također i organizacija edukacije za poduzetnike, na što ih se potiče raznim mjerama. Traga se i za efikasnim metodama proizvodnje i poslovanja, čiji je cilj smanjenje troškova.

Posebna pažnja se posvećuje malim mjestima, koja uz to što postaju centri življenja „po mjeri čovjeka“, istodobno oživljavaju i kroz niz dodatnih sadržaja koje su uglavnom projektirali stručnjaci iz Regionalne razvojne agencije, a realizaciju su omogućili fondovi EU (posebno fondovi CARDS, PHARE, LIFE, INERREG).

Za obavljanje zajedničkih stručnih i administrativno-tehničkih poslova formirana je Zajednica brdskih općina – Comunnita Montana i to temeljem posebnog zakona. Evo primjera razvojnih projekata pojedinih općina:

PRIMJERI OPĆINA

Treglio – gradić freski

(Provincija Chieti, Abruzzo)

Gradić ima 1.100 stanovnika koji su se do sada primarno bavili poljoprivredom. Sad uglavnom rade u dolini Sangro (Savel ili poduzeća koja rade za Savel) – Fiatova tvornica furgona. Kroz program EU - INTERREG 3B pokrenuli su projekt slikanja freski; slikar-specijalist podučava staru tehniku slikanja freski. Sada je to jedino mjesto gdje se to može naučiti (to se ne može ni na sveučilištima). Kako kažu jedinstveni su ne samo u Europi, nego i u svijetu. Održavaju se tečajevi, radionice i kongresi na tu temu. Sedam dana traje glavna manifestacija: dolaze slikari, održavaju se radionice, slika se po fasadama u selu. Domaćini nude svoju fasadu, pružaju smještaj i domaću hranu. Tako je gradić postao turistička atrakcija nacionalnih i internacionalnih dimenzija.

Rapino - gradić keramike

(Provincija Chieti, Parco Nazionale della Majella, Abruzzo)

Gradić ima 1.744 stanovnika. Proizvodnja keramike seže još od paleolita. Nekoliko obitelji razvilo je tehniku u posljednjih 100 godina. Uključili su se u program EU INTERREG 3B, oživili aktivnost sela, poduzetništvo kroz tečajeve keramike, radionice, muzej i prodaju proizvoda. Pomoću INTERREG-a integrirali su sve u turističku ponudu regije. Imaju tematske radionice: posude za čaj, posude za vino; na manifestacijama se nude domaći proizvodi u tim posudama.

Commune di Navelli – gradić šafrana

(provincija L'Aquila, Parco Nazionale del Gran Sasso e Monti della Laga, Abruzzo)

Gradić ima 600 stanovnika. Poznat je u Italiji i šire po uzgoju vrhunskog šafrana (1kg – 0,1 ha – 15.000 €). Markicu kvalitete imaju ljekovito bilje, tartufi i maslinovo ulje. Poglavarstvo ima tri osobe, raspoloživ proračun od 4,5 mil. € koji se puni od poreza i prihoda regije i provincije.

3 smjera djelovanja: 1. marketing (prezentacija proizvoda lokalno i u svijetu, 2. tečajevi (edukacija mladih uzgajivača – lokalno stanovništvo), 3. kongresi (skupovi stručnjaka za ulje, vino, šafran). Aktiviraju lokalne ljude za uzgoj izradu i dizajn pakiranja. Konzorcij proizvođača je vlasnik opreme i organizator aktivnosti.

Carapelle Calvisio – Communita Montana – najmanja općina u Italiji – grad tartufa

(Provincija L'Aquila, Parco Nazionale del Gran Sasso e Monti della Laga, Abruzzo)

Gradić ima 90-tak stanovnika. Ušli u INTERREG program radi obnove stare školske zgrade, kao info point za potrebe turizma. Brdska zajednica Abruzzo Aquillano: 1 stalno zaposleni + 1 externo. Lokalno stanovništvo se uglavnom bavi proizvodnjom maslinovog ulja, vina, mortadele, meda, žita, te traženjem tartufa. Vuna se tradicionalno bojala šafranom i izvozila se. Danas ciljano razvijaju marketing, promociju bijelog i crnog tartufa i valorizaciju kroz agroturizam. Naseljavaju Rumunje i Slavene kao pastire i smatraju to vrlo korisnim i pozitivnim. Brdska zajednica organizira sve socijalne servise, skupno za cijelu zajednicu.

12. STRATEGIJA RAZVOJA U BUDUĆNOSTI

Strategija razvoja nije jedinstven “dovršeni” plan. To je dinamični dokument koji će se vremenom razvijati i koji će zahtijevati prilagodbe odnosno izmjene u razvojnom statusu, kao i poboljšanja u razumijevanju problema i ključnih pitanja. Strategija razvoja zapravo predstavlja opći okvir razvoja i procjenjivanje projekata i njihovih odgovarajućih prioriteta. Ovaj opći okvir morat će se harmonizirati s promjenama unutar Općine i njezinim razvojem. Stoga će se Strategija razvoja vjerojatno mijenjati i vremenom postajati sve detaljnijim i usmjerenijim planom. Općina će morati upravljati tim promjenama i raspravljati o njima kako bi se osiguralo da Strategija razvoja i dalje bude relevantan i u skladu sa znanjem i stručnim mišljenjima interesnih skupina koje se odnose na razvojne kočnice i prilike koje karakteriziraju Općinu.

S obzirom na sve ovo, predlaže se sljedeći raspored pregleda i procjene:

Godišnju kontrolu napredovanja - valja obavljati prije utvrđivanja općinskog proračuna za narednu godinu. Tada će biti potrebno ispitivati svako područje ciljeva i prioriteta Strategije razvoja kako bi se vidjelo koji je napredak postignut i naglasiti koji su projekti bili uspješni, a koji nisu. Procjena će morati biti jasno izražena i transparentna. Procjena bi se trebala zaključiti s preporukama za izmjene i poboljšanja prije podnošenja Partnerstvu na komentare i ratifikaciju. Partnerstvo će na taj način moći tražiti eventualna pojašnjenja i na vrijeme sastaviti svoje preporuke za vijeće kako bi se mogli korigirati proračuni za narednu godinu tako da odražavaju promjene u prioritetnim procjenama odnosno raspoloživosti sredstava.

Trogodišnju procjenu – Strategija razvoja će se trebati ocjenjivati svake tri godine, pri čemu će se procjena usredotočiti više na rezultate i potencijalne učinke u odnosu na korištena sredstva. To je formalan i eksterni proces koji će funkcionirati unutar Jedinice za provedbu projekata, čiji će savjetnici utvrđivati uspješnost, učinkovitost, relevantnost i implikacije programa. Izvještaj će se dostaviti Partnerstvu koje će u suradnji s predstavnikom Europske komisije (ako Europska komisija bude

to tražila) djelovati kao upravni odbor na razini Općine radi procjene, a rezultati procjene bit će dostupni javnosti. Predložene izmjene mogu se prihvatiti ili odbaciti, ali formalna odluka Vijeća mora postojati oko toga što se odbacuje, a što prihvaća, a na osnovi preporuka od strane Partnerstva.

Ovaj proces poslužit će sljedećim važnim ciljevima:

1. Ažuriranje Strategije razvoja - Da dokument Strategija razvoja stalno bude ažuriran i razmatran te da rezultati budu dostupni u javnom domenu, uz formalne evidencije o odlučivanju.

2. Povećanje skupa osnovnih podataka - Da sve veće količine informativnih, važnih i relevantnih podataka postanu dostupne kako bi se Strategija razvoja poboljšavao, a odlučivanje o razvojnoj politici mijenjalo.

Rezultat će biti živ plan koji omogućuje promjene i njihovo djelovanje na ovaj dokument i razvojnu politiku. To će također osigurati da ovaj plan ostane relevantan za Općinu istodobno ostavljajući mogućnost jasnog određivanja područja u kojima je potrebna suradnja s drugim općinama, razinama uprave pa čak i susjednim zemljama kako bi se razvoj Općine Hrašćina kretao u smjeru koji je formuliran u viziji naše Općine .

